

Militära frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår tre tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden som rör dels en översyn av civil-militära frågor och stöd till samhället, dels övnings- och skjutfält, dels försvarsmusiken. I betänkandet behandlar utskottet även andra frågor som rör det militära försvaret. Bland annat behandlar utskottet förslag när de gäller Försvarsmaktsorganisationen, övningsverksamhet, totalförsvarsplanering och vindkraft. Utskottet föreslår att riksdagen avslår de övriga motionsyrkandena.

I betänkandet finns 23 reservationer (S, M, SD, MP, V, L, KD).

Behandlade förslag

Ett åttiotial yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2014/15, 2015/16 och 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Bakgrund	8
Utskottets överväganden.....	9
Försvarsmaktsorganisationen	9
Övningsverksamhet	12
Utländsk verksamhet på svenska övnings- och skjutfält	14
Övningsverksamhet på Gotland.....	18
Totalförsvaret	20
Utbildning och översyner av stridskraftsutvecklingen	25
Hemvärnet	27
Internationellt genusperspektiv.....	28
Övnings- och skjutfält	31
Vindkraft	34
Frivilligorganisationer	36
Förvaring av vapen	38
Försvarsmaktens uniformsreglemente	39
Försvarsmusiken.....	40
Prio	42
Reservationer	44
1. Försvarsmaktsorganisationen, punkt 1 (SD).....	44
2. Försvarsmaktsorganisationen, punkt 1 (L)	45
3. Övningsverksamhet, punkt 2 (SD)	45
4. Övningsverksamhet, punkt 2 (KD).....	46
5. Utländsk verksamhet på svenska övnings- och skjutfält, punkt 3 (M).....	47
6. Utländsk verksamhet på svenska övnings- och skjutfält, punkt 3 (V)	47
7. Övningsverksamhet på Gotland, punkt 4 (SD)	48
8. Övningsverksamhet på Gotland, punkt 4 (KD)	49
9. Försvarsmaktens samverkan med polis och näringsliv, punkt 5 (M, SD)	49
10. Översyn av civil-militär samverkan och av stödet till samhället, punkt 6 (S, MP)	50
11. Utbildning och översyner av stridskraftsutvecklingen, punkt 8 (SD) ..	51
12. Utbildning och översyner av stridskraftsutvecklingen, punkt 8 (KD) ..	52
13. Hemvärnet, punkt 9 (M)	53
14. Hemvärnet, punkt 9 (SD).....	53
15. Internationellt genusperspektiv, punkt 10 (SD)	54
16. Internationellt genusperspektiv, punkt 10 (V)	54
17. Övnings- och skjutfält, punkt 11 (S, MP).....	55
18. Vindkraft, punkt 12 (SD).....	56
19. Frivilligorganisationer, punkt 13 (M)	57
20. Frivilligorganisationer, punkt 13 (KD).....	57
21. Förvaring av vapen, punkt 14 (SD)	58
22. Försvarsmaktens uniformsreglemente, punkt 15 (SD)	59
23. Prio, punkt 17 (SD).....	59

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag	61
Motion från allmänna motionstiden 2014/15	61
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	61
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	63

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Försvarsmaktsorganisationen

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:797 av Jenny Petersson m.fl. (M) yrkande 2,

2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10,

2016/17:1423 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 1,

2016/17:2082 av Edward Riedl (M),

2016/17:2171 av Johan Büser (S) och

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 5–8, 10, 49 och 56.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (L)

2. Övningsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 9, 11, 12 och 16,

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 32 och 80,

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 10, 11 och 16 samt

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 58.

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (KD)

3. Utländsk verksamhet på svenska övnings- och skjutfält

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 8,

2015/16:622 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) och

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 19.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (V)

4. Övningsverksamhet på Gotland

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:599 av Hanna Westerén (S),

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 17,

2016/17:1471 av Erik Ottoson (M) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 14, 17 och 20.

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (KD)

5. Försvarsmaktens samverkan med polis och näringsliv

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 14 och

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 9 (M, SD)

6. Översyn av civil-militär samverkan och av stödet till samhället

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av civil-militära frågor och stöd till samhället och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 21 och

2016/17:2092 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkandena 2, 4 och 5.

Reservation 10 (S, MP)

7. Samverkan mot terrorangrepp

Riksdagen avslår motion

2016/17:2871 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 12.

8. Utbildning och översyner av stridskraftsutvecklingen

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 21, 22, 24, 26–29 och 31 samt

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 33–36, 42, 45 och 47.

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (KD)

9. Hemvärdet

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 17,

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 24 och 25 samt

2016/17:3246 av Anders Hansson (M).

Reservation 13 (M)

Reservation 14 (SD)

10. Internationellt genusperspektiv

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 25,

2016/17:159 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 16 och 18 samt

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 22.

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (V)

11. Övnings- och skjutfält

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om övnings- och skjutfält och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2171 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 5.

Reservation 17 (S, MP)

12. Vindkraft

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2495 av Mikael Oscarsson (KD) och

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 57.

Reservation 18 (SD)

13. Frivilligorganisationer

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4,

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4,

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 26 och

2016/17:3207 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 19 (M)

Reservation 20 (KD)

14. Förvaring av vapen

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2617 av Mikael Jansson och Jeff Ahl (båda SD) yrkandena 1 och 2 samt

2016/17:2569 av Jeff Ahl (SD) yrkandena 1–3.

Reservation 21 (SD)

15. Försvarsmaktens uniformsreglemente

Riksdagen avslår motion

2016/17:2568 av Jeff Ahl m.fl. (SD).

Reservation 22 (SD)

16. Försvarsmusiken

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om försvarsmusiken och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:32 av Stig Henriksson m.fl. (V).

17. Prio

Riksdagen avslår motion

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 43.

Reservation 23 (SD)

Stockholm den 16 februari 2017

På försvarsutskottets vägnar

Åsa Lindestam

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S), Dag Klackenbergl (M) och Maria Weimer (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2014/15, 2015/16 och 2016/17. Motionerna behandlar frågor om det militära försvaret. De förslag som utskottet behandlar gäller bl.a. Försvarsmaktens grundorganisation, övningsverksamhet, totalförsvarsplanering och vindkraft.

Bakgrund

Till grund för försvarets nuvarande inriktning och Försvarsmaktens nuvarande organisation ligger riksdagens beslut den 16 juni 2015 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251). I beslutet fastställdes, i enlighet med regeringens förslag, målen för det militära och det civila försvaret samt inriktningen för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016. Utskottet anförde i betänkandet Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (2014/15:FöU11) att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

Utskottet lämnade över avsnitt 4 Säkerhetspolitiken från regeringens proposition till ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott (bet. 2014/15:UFöU5). Utskottet anförde att den svenska solidaritetsförklaringen som riksdagen antog 2009 (prop. 2008/09:140, yttr. 2008/09:UU4y, bet. 2008/09:FöU10) har en bred omfattning och att den inkluderar olika former av katastrofer och olika former av angrepp, dvs. inte enbart militärt väpnade angrepp. Dessutom anförde utskottet att cyberattacker, terrorism och katastrofer orsakade av människor särskilt lyfts fram i den nordiska solidaritetsförklaringen från 2011. I betänkandet framhöll det sammansatta utskottet att det liksom regeringen anser att hot mot freden och vår säkerhet bäst avvärs i gemenskap och i samverkan med andra länder. Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten kompletterar varandra och stärker säkerheten i vår del av världen.

I betänkandet Försvarspolitik (2016/17:FöU3) behandlade utskottet motionsförslag om bl.a. försvarspolitikens inriktning, försvarets förmåga och internationella samarbeten.

Utskottets överväganden

Försvarsmaktsorganisationen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Försvarsmaktsorganisationen.

Jämför reservationerna 1 (SD) och 2 (L).

Motionerna

I motion 2016/17:1423 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD), yrkar motionärerna att 5 § statsflygsförordningen bör ändras så att statsflyget lokaliseras till Arlanda i stället för till Bromma (yrkande 1). När det gäller Försvarsmaktens grundorganisation yrkar Mikael Jansson m.fl. (SD) i motion 2016/17:2899 att Sverige geografiskt bör delas in i åtta militärområden (yrkande 5), att Marinbas Öst, Marinbas Väst samt marindetachment i Härnösand och Fårösunds marindetachment bör sättas upp inom fem år (yrkande 6), att arméförbanden ska organiseras i och ledas av tre fördelningar, en i nord, en i syd och en däremellan (yrkande 7), att sju mekaniserade brigader, en stadsskyttebrigad i Stockholm och tre amfibiebrigader successivt bör sättas upp (yrkande 8) och att ledningscentraler och andra mål som är högvärdiga för fienden ska finnas i bergrum eller skyddas på annat sätt (yrkande 10). Dessutom anser motionärerna att infrastruktur inte får förstöras ytterligare vid de regementen och övningsområden motionärerna särskilt pekat ut i sin motion (yrkande 49). De anser också att F 16 bör sättas upp 2021 med två nya Gripendivisioner för att stärka luftförsvaret av huvudstaden (yrkande 56).

I motion 2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) framhåller motionärerna att det finns behov av ett tydligt rationaliseringskrav på Högkvarteret (yrkande 10). Motionärerna hänvisar till Liberalernas budgetförslag och bedömningen att kostnaderna för Högkvarteret bör minska med 50 miljoner kronor under 2018 och ytterligare 75 miljoner kronor årligen de två efterföljande åren.

I motion 2016/17:2171 av Johan Büser (S) föreslår motionären att regeringen undersöker möjligheterna att ersätta namnet Försvarsmedicincentrum (FömedC) i Göteborg med ett mer ändamålsenligt namn som kopplas till just stadsnamnet. I dag innehåller FömedC två kärnverksamheter – försvarsmedicin och Elfsborgsgruppen. Motionären anser att det nya namnet bör motsvara den befintliga verksamheten och bedömer att ett namnbyte skulle uppskattas av befintlig personal och ledning, av invånarna i Göteborg och av Försvarsmakten i sin helhet.

I motion 2016/17:797 av Jenny Petersson m.fl. (M) yrkar motionärerna att

riksdagen ska ställa sig bakom betydelsen av Lv 6 som Sveriges enda luftvärnsregemente och tillkännage detta för regeringen (yrkande 2).

I motion 2016/17:2082 av Edward Riedl (M) anför motionären att regeringen bör se över möjligheten att tillåta byggandet av en inomhusanläggning för skyddscentrum i Umeå.

Bakgrund och tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat grundorganisatoriska frågor i bl.a. betänkandena 2013/14:FöU9 och 2015/16:FöU3. Utskottet framhöll då att det är riksdagen som beslutar om huvuddelen av Försvarsmaktens grundorganisation, vilket gjordes i det försvarspolitiska inriktningsbeslutet i december 2004 (prop. 2004/05:43, bet. 2004/05:FöU5, rskr. 2004/05:143). Riksdagen beslutade då om grundorganisationens omfattning och förbandens lokalisering. Med detta som grund reglerar regeringen Försvarsmaktsorganisationen i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten där bl.a. Försvarsmedicincentrum vid Elfsborgsgruppen i Göteborg omnämns. Av instruktionen framgår att myndigheten själv beslutar om sin organisation i de delar som inte regleras i instruktionen, vilket bl.a. betyder att Försvarsmakten ska bedöma vilka objekt som är särskilt skyddsvärda och att myndigheten även kan säga upp ett avtal med Fortifikationsverket (FortV) när beslut fattats om att avyttra en viss fastighet. Först då kan FortV påbörja avyttringen. Det försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2015 (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251) innebar dock inga förändringar i grundorganisationen. Det innebar vidare att riksdagen godkände regeringens förslag om inriktning för krigsförband i Försvarsmaktsorganisation 2016. I propositionen framhölls att inga förband kommer att läggas ned. Huvudregeln i den svenska förvaltningsmodellen är vidare att varje myndighet ansvarar gentemot regeringen för helheten i sitt uppdrag.

I betänkande 2014/15:FöU11 om försvarspolitisk inriktning 2016–2020 konstaterade utskottet att det värdesätter den samsyn som råder mellan regeringen och Försvarsmakten när det gäller organisationens utformande. Utskottet konstaterade vidare att det delar regeringens bedömning att krigsförbanden i första hand bör utformas för att kunna möta ett väpnat angrepp. Utskottet ansåg vid beredningen av frågorna att det inte fanns skäl att ompröva enskilda delar av den helhet som grundorganisationen utgör och som riksdagen har fattat beslut om. När det gäller Försvarsmaktens och andra myndigheters verksamhet har riksdagen dessutom i de inledande bestämmelserna till budgetlagen beslutat att hög effektivitet ska eftersträvas och god hushållning ska iaktas (1 kap. 3 § budgetlagen [2011:203]).

När det gäller statsflygets lokalisering inkom Försvarsmakten med en hemställan till regeringen den 28 februari 2016. Försvarsmakten hemställde om att statsflyget omlokaliseras från Bromma till Arlanda och att 5§ statsflygförordningen (1999:1354) som styrt lokaliseringen av statsflyget till Bromma ändras. Bland annat konstaterade Försvarsmakten att det finns ett

föreläggande från generalläkaren som medför att arbete inte får genomföras i lokaler på Bromma som är avsedda för verksamheten. Därutöver begränsas tillgänglighet kopplat till öppettider och banklassning vid basering på Bromma. Försvarsmakten konstaterar även att en anpassning av befintliga lokaler på Bromma skulle innebära årliga hyreskostnader om cirka 20 miljoner kronor per år och att en flytt till Arlanda med motsvarande förhyrning skulle innebära en hyreskostnad om cirka 11 miljoner kronor per år. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Den 10 november 2016 fattade regeringen beslut att Fortifikationsverket (FortV) får genomföra nybyggnation av en inomhusträningsanläggning för Totalförsvarets skyddscentrum i Umeå till en kostnad av högst 135 miljoner kronor i 2014 års prisläge (Fi2015/00193/SFO). Beslutet ersatte därmed ett tidigare beslut från den 18 november 2010 där FortV fått ett medgivande till denna investering men till en lägre kostnad. Arbetet med att färdigställa underlag för upphandling pågår i samverkan mellan Försvarsmakten och FortV.

Utskottets ställningstagande

Försvarsutskottet kan som tidigare konstatera att det är riksdagen som beslutar om huvuddelen av Försvarsmaktens grundorganisation. Med riksdagens beslut som grund reglerar regeringen Försvarsmaktens organisation i myndighetens instruktion. Inom ramen för riksdagens och regeringens beslut om grundorganisation är det Försvarsmaktens ansvar att bestämma verksamhetens utformning. I enlighet med utskottets tidigare ställningstaganden anser inte utskottet att det finns skäl att ompröva enskilda delar av den grundorganisation eller den Försvarsmaktsorganisation som riksdagen har fattat beslut om.

Utskottet vill inte heller föregripa pågående beredning när det gäller frågan om statsflygets lokalisering. Utskottet utgår från att regeringen i beredningsarbetet säkerställer att Försvarsmakten får möjlighet att bedriva sin kärnverksamhet effektivt och att ökningen av den operativa förmågan inte påverkas negativt av de övriga uppgifter som Försvarsmakten har att hantera.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Övningsverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om övningsverksamhet.
Jämför reservationerna 3 (SD) och 4 (KD).

Motionerna

I motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkas att lätta infanteribataljoner som består av delar av personalreserven ska rustas och repetitionsutbildas för uppgifter tillsammans med hemvärdet (yrkande 32) och att det från 2017 bör genomföras tre veckors krigsförbandsövningar (KFÖ) varje år med en brigad samt att värnpliktiga och tidvis tjänstgörande soldater och sjömän (GSS/T) ska kallas in (yrkande 80). I motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anför motionärerna att alla brigaderna ska genomgå krigsförbandsövningar (KFÖ) minst vart åttonde år (yrkande 58).

I motion 2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkar motionärerna att Försvarsmakten ska ha möjlighet till kvalificerade övningar (yrkande 9), att beredskapskontroller och beredskapsövningar bör genomföras (yrkandena 11 och 12 samt yrkandena 10 och 11 i mot. 2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. [KD]). Motionärerna anser att man bör överge ett modulbaserat system där förbanden sätts ihop efter behov – med allt vad det innebär med samträningbehov, bristande personkännedom och risker för att olika funktioner inte är anpassade till varandra. I stället anser motionärerna att förbanden bör organiseras så att de blir omedelbart användbara, där alla nödvändiga system ingår i förbandet från början och att de också bör öva tillsammans regelmässigt (yrkande 16 i mot. 2015/16:2824). I motion 2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) anför motionärerna även att samövningar i större utsträckning än i dag bör ske olika myndigheter emellan (yrkande 16). Bakgrunden är att motionärerna ser behov av praktiska övningar där olika myndigheter på ett handfast sätt får tillfälle att lära sig om Försvarsmaktens olika förmågor.

Bakgrund och tidigare behandling

Av det försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2015 (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:F6U11) framgår det att utskottet instämmer i regeringens bedömning att det militära försvaret snabbt behöver stärkas och att det därför är viktigt att vidta åtgärder för att förbättra krigsförbandens förutsättningar att verka. Regeringen framhöll i detta sammanhang bl.a. vikten av övningar, mobiliseringsplanering, mobiliserings- och beredskapsövningar och förstärkningar av vissa förmågor. Regeringen framhöll även att det är avgörande att krigsförband är personellt och materiellt uppfyllda samt samövide. Bedömningen var att man bör öka övningsverksamheten och

tillgodose grundläggande behov av bl.a. personlig utrustning, sambandsmateriel, ammunition och standardfordon. Övningar och kontroller beskrevs som väsentliga för att upptäcka brister och för att åtgärda svagheter i systemet som påverkar effektiviteten och förmågan till mobilisering. Utskottet framhöll även vikten av gemensamma övningar för Regeringskansliet och Försvarsmakten samt andra berörda myndigheter inför en situation med höjd beredskap, och ansåg att relationen till riksdagens krigsdelegation skulle uppmärksammas i detta sammanhang.

I budgetpropositionen för 2017 redovisade regeringen att Försvarsmaktens samlade operativa förmåga i stort sett varit oförändrad under 2015 även om enskilda krigsförband ökat sin krigsduglighet, bl.a. som följd av en ökad övningsverksamhet. När det gäller krigsförbandens förmåga redovisade regeringen att förstärkningar på anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap har bidragit till att stärka försvarsförmågan. I en jämförelse med tidigare år bedömde regeringen att en ökad övningsmängd och en högre komplexitet i övningarna hade bidragit till krigsdugligheten. Exempelvis hade brigadledningsförmåga övats, och huvuddelen av Försvarsmaktens krigsförband, skolor och centra hade genomfört beredskapsövningar. Beredskapsövning hade bl.a. genomförts på Gotland. Regeringen bedömde att den utökade övningsverksamheten har bidragit både till att visa svensk vilja och förmåga att värna svenskt territorium. Övningsverksamheten har enligt regeringen bidragit till att höja tröskeln mot angrepp, hot och påtryckningar. Därtill har verksamheten bidragit till att Försvarsmaktens förmåga att planera, leda och genomföra militära operationer har utvecklats och i förlängningen till att förmågan att hävda Sveriges territoriella integritet har stärkts. Samhällets förmåga att hantera olyckor och kriser stärks genom planering och genomförande av övningar. I början av 2015 beslutade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) om en ny övningsinriktning för de myndigheter som anges i förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap. Övningsinriktningen gäller under 2016–2018 för tvärssektoriella övningar på nationell och regional nivå. Ett syfte med inriktningen är att aktörerna gemensamt ska prioritera förmågor och utveckla erfarenhetshantering efter genomförda övningar.

De ändringar i lagen (1994:588) om utbildning inom ramen för internationellt militärt samarbete som riksdagen beslutade den 25 maj 2016 (prop. 2015/16:122, bet. 2015/16:FöU14, rskr. 2015/16:247) gav regeringen ökade befogenheter att sända väpnad styrka utomlands för övning och annan utbildning. Utskottet ansåg i likhet med regeringen att den nuvarande begränsningen av regeringens beslutsbefogenhet till övningar och annan utbildning för fredsfrämjande verksamhet skulle tas bort. Övningsverksamhet och annan militär verksamhet är enligt regeringen en del av det faktiska försvars- och säkerhetspolitiska agerandet redan i fredstid. Mot denna bakgrund menade utskottet att det är naturligt att regeringen ges rätt att besluta

om vilka enskilda övningar och annan utbildning som Försvarsmakten ska delta i, inom ramen för den försvars- och säkerhetspolitiska inriktningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet lägger stor vikt vid vad som anförts i inriktningsbeslutet om att det militära försvaret snabbt behöver stärkas och anser att det därför är viktigt att vidta åtgärder för att förbättra krigsförbandens förutsättningar att verka. Riksdagen beslutade under 2016 att ge regeringen ökade befogenheter att sända väpnad styrka utomlands för övning och annan utbildning. Inom ramen för den försvars- och säkerhetspolitiska inriktningen ger det regeringen ökade möjligheter att besluta om exempelvis övningar som Försvarsmakten ska delta i utomlands för att öka förbandens krigsduglighet.

Utskottet vill dessutom betona vikten av bl.a. övningar, mobiliseringsplanering samt mobiliserings- och beredskapsövningar i detta sammanhang. Inriktningen har varit och fortsätter att vara att övningsverksamheten bör öka. Försvarsuppgörelsen har möjliggjort viktiga ekonomiska förstärkningar av förbandsanslaget, och i budgetpropositionen redovisar regeringen att övningsverksamheten ökar. Utskottet välkomnar en ökad övningsmängd och en högre komplexitet i övningarna och utgår från att regeringen på detta sätt fortsätter att verka för att krigsdugligheten ökar i enlighet med den inriktning som det försvarspolitiska inriktningsbeslutet anger. Utskottet utgår vidare från att övningsverksamheten med given inriktning även i fortsättningen kommer att visa vilja och förmåga att värna svenskt territorium och höja tröskeln mot angrepp, hot och påtryckningar. När det gäller samövning mellan olika myndigheter kan utskottet dessutom konstatera att det finns en övningsinriktning för perioden från 2016 som anger att tvärssektoriella övningar ska öka på både nationell och regional nivå fram till 2018. Mot bakgrund av vad som anförts ovan avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden när det gäller övningsverksamhet.

Utländsk verksamhet på svenska övnings- och skjutfält

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utländsk verksamhet på svenska övnings- och skjutfält.

Jämför reservationerna 5 (M) och 6 (V).

Motionerna

I motion 2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) anför motionärerna att Sverige undertecknat ett värdlandsavtal med Nato som innebär ytterligare steg mot ett fullt medlemskap i Nato. De är starkt kritiska till avtalet, som

undertecknades i september 2014, och anser att fler gemensamma övningar på svensk mark och en anpassning till Natostandard driver Sverige in i ett ökat beroende av Nato. Detta skadar allvarligt vår alliansfrihet enligt motionärerna som yrkar att de Natoleda övningar som äger rum på svensk mark samt i svenskt luftrum och territorialvatten ska upphöra och att Nato inte ska tillåtas att öva inom Sveriges gränser (yrkande 8).

I motion 2015/16:622 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) framhåller motionärerna att Älvdalens skjut- och övningsfält är Sveriges största militära övningsområde. De anser att man behöver se över hur man kan få ytterligare verksamhet till Älvdalens skjutfält och ser behov av en strategi för att locka dit fler frivilliga organisationer och hemvärnet. Skjutfältet bör dessutom göras mer attraktivt för internationella övningar. Motionärerna yrkar därför att regeringen bör se över hur fler frivilliga organisationer kan nyttja Älvdalens skjut- och övningsfält och säkerställa att världlandsavtalet och andra länder som vi har avtal med kan nyttja området.

I motion 2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) framhåller motionärerna att Östersjöregionen de senaste åren har blivit ett område där de säkerhetspolitiska spänningarna har ökat. Inte minst är Östersjön ett viktigt transitområde för Nato om förstärkningar behöver föras in i ett läge där Baltikum hotas. Av den anledningen har Ryssland en betydande missilkapacitet i Kaliningradenklaven. Enligt motionärerna innebär missilerna även ett hot mot Sverige. Motionärerna yrkar därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samöva Patriotsystemet med USA på svenskt territorium och tillkännager detta för regeringen (yrkande 19).

Bakgrund och tidigare behandling

I det försvarspolitiska inriktningsbeslutet (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251) godkände riksdagen regeringens förslag om mål för det militära försvaret fr.o.m. 2016. Målet är bl.a. att försvara Sverige och främja vår säkerhet enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet. När det gällde svensk övningsverksamhet anförde regeringen i inriktningspropositionen att utvecklingen av övningar tillsammans med andra länder i första hand bör ha sin grund i samarbetet med de nordiska och baltiska staterna samt Nato och USA för att utveckla interoperabiliteten och övningsverksamheten i närområdet. Regeringen framhöll även avsikten att öka det svenska deltagandet i Natos mest avancerade och komplexa övningar, framför allt inom ramen för Natos snabbinsatsstyrka (NRF) och i Natos återkommande storskaliga övningar. I budgetpropositionen för 2017 har regeringen redovisat att utvecklingen av Sveriges partnerskap med Nato, främst inom ramen för Enhanced Opportunities Programme (EOP) fortsätter. Det fördjupade samarbetet har särskilt fokuserat på politisk dialog, deltagande i övningsplanering och tillgång till kvalificerade övningar. Regeringen redovisar även att man förbereder ikraftträdandet av Sveriges samförståndsavtal med Nato om världlandsstöd. Dessutom beskriver

regeringen att Sverige som ordförande i det nordiska försvarssamarbetet Nordefco (Nordic Defence Cooperation) under 2015 verkade för att utveckla övningsverksamheten i Norden genom att bl.a. ta till vara hela det nordiska övningsområdet.

När utskottet tidigare har behandlat frågor om övnings- och skjutfält, bl.a. Älvdalens skjutfält, underströk utskottet vikten av en utökad kvalificerad övningsverksamhet liksom vikten av att säkerställa Försvarsmaktens tillgång till övnings- och skjutfält av olika typer. Utskottet betonade dessutom vikten och behovet av att fördjupa övningsarbeten med andra länder, där utskottet framhöll att de nordiska länderna har en särställning. Utskottet ansåg då att det i första hand bör vara Försvarsmakten som gör löpande bedömningar av vilka behov som finns och hur dessa kan tillgodoses (bet. 2015/16:F6U3, rskr. 2015/16:49). Utskottet har även vid tidigare behandling av hur den svenska försvarsmaktens övningsverksamhet och annan fredstida militär verksamhet utvecklas sett det som naturligt att regeringen redovisar utvecklingen i relation till de krav och begränsningar som följer av den svenska försvars- och säkerhetspolitikens inriktning (bet. 2015/16:F6U14).

Vid internationella övningar med exempelvis Natomedlemmar har berörda länders regeringar i dag ingen beslutande roll när det gäller vilka försvarsmaterielsystem de övande försvarsmakterna planerar att använda under en övning. För svensk del är Försvarsmaktens strategiska inriktning (FMSI) grunden för hur vi generellt inriktar vad som är viktigt när det gäller övningsverksamhet. Inte heller FMSI är en inriktning som anger att ett specifikt försvarsmaterielsystem ska användas vid en övning. I stället är det olika operativa förmågor och interoperabilitet som betonas i myndighetens strategiska inriktning.

Natos direktiv inom området är den enda utarbetade standarden för planering av försvarsövningar (BI-SC Collective Training and Exercise Directive, CT&ED, 075-003). Direktivet syftar till att skapa en struktur för att planera såväl nationella som multinationella övningar och används även som planeringsstöd av icke-medlemsländer. Planeringsarbetet delas in i fyra steg där berörda försvarsmakter i det första steget bl.a. fastställer en övningsmålsättning och ett övningskoncept. När övningar genomförs i Sverige hemställer Försvarsmakten till regeringen om att få bjuda in samt förhandla och ingå avtal jämte beslut om tillträde enligt tillträdesförordningen samt undantag från vapenlagen. I planeringsarbetets andra steg utvecklas bl.a. ett övningsscenario. I det skedet överväger och diskuterar berörda försvarsmakter även vilka förbandsbidrag och resurser som krävs för att uppnå de gemensamt fastställda övningsmålsättningarna. Steg tre är det operationella genomförandet av övningen, och under fredstid reglerar tillträdesförordningen (1992:118) tillträdet till svenskt territorium för utländska statsfartyg, statsluftfartyg och militära fordon.

Utskottets ställningstagande

När det gäller såväl frågan om gemensamma övningar på svensk mark som nyttjandet av bl.a. Älvdalens skjutfält delar utskottet regeringens bedömning att utvecklingen av övningar tillsammans med andra länder i första hand bör ha sin grund i samarbetet med de nordiska och baltiska staterna samt Nato och USA för att utveckla interoperabiliteten och övningsverksamheten i närområdet. Utskottet välkomnar ansträngningarna att utveckla övningsverksamheten i Norden, med såväl Natomedlemmar som icke-Natomedlemmar, och inriktningen att ta till vara hela det nordiska övningsområdet. Utskottet anser att den svenska försvarsmaktens övningsverksamhet och annan fredstida militär verksamhet bör fortsätta utvecklas med utgångspunkt i de krav och begränsningar som följer av den svenska försvars- och säkerhetspolitikens inriktning och avstyrker därför motion 2014/15:140 (yrkande 8) och motion 2015/16:622.

När det gäller frågan om att USA bör samöva med Patriotsystemet på svenskt territorium kan utskottet konstatera att det i dag finns rutiner för hur internationella övningar planeras. Utgångspunkten är i första hand deltagande försvarsmaktens övningsmålsättningar och därefter ett ställningstagande till vilka förbandsbidrag och vilka vapensystem som krävs för att uppnå de gemensamma övningsmålsättningarna. Enligt gällande ordning beslutar regeringen om att Försvarsmakten ska få förhandla och ingå avtal med deltagande länders myndigheter och sedan få bjuda in dessa. Regeringen beslutar dessutom om tillträde enligt tillträdesförordningen samt om undantag från vapenlagen. Utskottet bedömer inte att det är ändamålsenligt i strävan att öka försvarets operativa förmåga att förändra ordningen så att regeringen i ett första steg skulle besluta om vilka vapensystem som ska användas vid en övning. Utskottet bedömer vidare att en reciprocitet vid förändrade rutiner för övningsplanering vore högst olycklig om den innebär att ett annat lands regering skulle kunna kräva att den svenska försvarsmakten medför vissa utpekade vapensystem vid en internationell övning. Utskottet avstyrker med det anförda yrkande 19 i motion 2016/17:3204.

Övningsverksamhet på Gotland

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om övningsverksamhet på Gotland.

Jämför reservationerna 7 (SD) och 8 (KD).

Motionerna

I motion 2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkar motionärerna att regeringen ser över möjligheten att utplacera tung kustrobot och att utplacera ett kvalificerat artillerisystem på Gotland (yrkandena 14 och 17). Motionärerna anser även att möjligheten att avsevärt förstärka stridsgruppen på Gotland bör ses över (yrkande 20). I motion 2015/16:2824 anför Mikael Oscarsson m.fl. (KD) att Gotland är viktigt ur en försvarsstrategisk synvinkel. I nästa steg, efter försvarsöverenskommelsens utgång, vill motionärerna därför att en organisation och en militär närvaro på Gotland skapas som kan möta begränsade angrepp i två riktningar och på Gotland samtidigt (yrkande 17).

I motion 2015/16:599 av Hanna Westerén (S) framhåller motionären att Gotland lämpar sig för samordnade preventiva respektive skademinimerande insatser till sjöss och i luften. Tidigare fanns på Gotland landets enda samgruppering för olika myndigheters ledningsresurser, det s.k. GotSam. Enligt motionären fungerande samarbetet mellan polisen, försvaret, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, tullen, länsstyrelsen och kommunen väl. GotSam lades ner år 2008, men det finns en väl inarbetad struktur att bygga vidare på. Med anledning av vad som händer i vår omvärld anser motionären att det är hög tid att ta till vara Gotlands strategiska läge i Östersjön genom en GotSammodell för 2010-talet. Samverkan, optimerade resurser och gemensam kunskap är viktigare än någonsin, och motionären yrkar att regeringen bör överväga ytterligare säkerhetsfrämjande verksamhet på Gotland.

I motion 2016/17:1471 av Erik Ottoson (M) framhålls att ett starkt Gotland är av oerhörd vikt för stabiliteten i Östersjöregionen och att ett inte otänkbart scenario är att främmande makt skulle vilja annektera hela eller delar av Baltikum. Motionären yrkar därför att Gotland måste försvaras i syfte att värna svenskt territorium samt för att bistå Nato i försvaret av Baltikum (yrkande 1) och att Sverige bör se över behovet av ytterligare förstärkning av de svenska militära styrkorna på Gotland (yrkande 2).

Bakgrund och tidigare behandling

När utskottet beredde frågan om försvarspolitisk inriktning för perioden 2016–2020 (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11) betonade utskottet att det är av strategiskt intresse för Sverige att ha militär närvaro på Gotland och delade regeringens bedömning att en sådan har en stabiliserande effekt på den

militärstrategiska situationen i Östersjöområdet. Utskottet såg därför positivt på att en ny mekaniserad stridsgrupp skulle organiseras på Gotland och att utbildningsgruppen skulle förstärkas för att medge ökad övnings- och utbildningsverksamhet. Utskottet ansåg även att det var positivt att en framskjuten ledningsfunktion för Gotland skulle utvecklas. Dessutom avstyrkte utskottet de motionsyrkanden som rörde Gotland med motiveringen att den planerade utökningen av svensk militär närvaro på Gotland svarade mot omvärldsutvecklingen och utvecklingen i Östersjöområdet.

I budgetpropositionen för 2017 redovisade regeringen att beredskapsövning bl.a. har genomförts på Gotland. Arméstridskrafterna har t.ex. genomfört förbandsövningar och beredskapsövningar med mekaniserade förband och luftvärn på Gotland. Detta har utvecklat förmågan att förflytta förband och samordna verksamheten med andra stridskrafter. Logistikförbanden har också deltagit i beredskapsövning på Gotland och genomfört ett antal transiteringar under året. I samband med beredskapsövningen på Gotland övades förnödenhetsförsörjning av de enheter som tillförts försvaret av ön. Ytterligare information om hur Försvarsmaktens verksamhet på Gotland har utvecklats lämnades vid utskottets sammanträde den 14 september 2016 av statssekreterare Jan Salestrand och överbefälhavare general Micael Bydén.

När det gäller Gotsam var det ett långvarigt samverkansprojekt mellan Sjöfartsverket, polisen, Försvarsmakten, Kustbevakningen och Länsstyrelsen i Gotlands län. Försöksverksamheten syftade till bättre samordning och effektivare resursutnyttjande för hantering av allvarliga olyckor m.m. Enligt ett regeringsbeslut från 2002 finansierades försöksverksamheten med 45 miljoner kronor. Genom ett regeringsbeslut 2006 (Fö2006/1577/CIV) förlängdes försöksverksamheten till utgången av 2008 och utvärderades under 2009. Utvärderingen genomfördes av Krisberedskapsmyndigheten som bl.a. konstaterade att ett starkt nätverk för vardagssamverkan hade utvecklats och lagt grunden för en bättre krishanteringsförmåga. Eftersom viss utveckling av tekniskt stöd och metoder lämpliga för berörd verksamhet på Gotland hade genomförts förutsåg Krisberedskapsmyndigheten att de till delar skulle kunna användas i fortsatt verksamhet. I utvärderingen konstaterades även att avslutet av försöksverksamheten på Gotland i och med att den särskilda medelstilldelningen skulle upphöra bör betyda att den regionala utvecklingen fortskrider på samma sätt som i andra delar av Sverige och inom en nationell helhetssyn på krishanteringsfrågorna.

Utskottets ställningstagande

I det försvarspolitiska inriktningsbeslutet betonade utskottet att det är av strategiskt intresse för Sverige att ha militär närvaro på Gotland. Utskottet anser fortfarande att närvaron har en stabiliserande effekt på den militärstrategiska situationen i Östersjöområdet. Dessutom avstyrkte utskottet de motionsyrkanden som rörde Gotland med motiveringen att den planerade

utökningen av svensk militär närvaro på Gotland svarade mot omvärldsutvecklingen och utvecklingen i Östersjöområdet. Utskottet har fått information om hur Försvarsmaktens verksamhet på Gotland har utvecklats både genom resultatredovisningen i budgetpropositionen och muntligen vid ett av utskottets sammanträden i september 2016. Precis som vid tidigare beredning av motioner om Gotland bedömer utskottet därför att den planerade utökningen av svensk militär närvaro på Gotland svarar mot omvärldsutvecklingen och utvecklingen i Östersjöområdet. Då utskottet bedömer att utvecklingen av försvarets verksamhet på Gotland ligger i linje med den försvarspolitiska inriktningen avstyrker utskottet motion 2016/17:2497 (yrkandena 14, 17 och 20), motion 2015/16:2824 (yrkande 17) och 2016/17:1471 (yrkandena 1 och 2).

Utskottet bedömer vidare att en helhetssyn på krishanteringsfrågorna och ett starkt nätverk för vardagsamverkan kan bidra till att lägga grunden för en bättre krishanteringsförmåga i alla delar av landet. Utskottet ser i nuläget inte några särskilda skäl för att förlänga den försöksverksamhet på Gotland som regeringen tidigare anvisat särskilda medel för och avstyrker därför motion 2015/16:599.

Totalförsvaret

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av civil-militära frågor och stöd till samhället och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen bifaller därmed yrkandena 2, 4 och 5 i motion 2016/17:2092 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) och yrkande 21 i motion 2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M). Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden i fråga om Försvarsmaktens samverkan med polisen och näringslivet samt i fråga om samverkan mot terrorangrepp.

Jämför reservationerna 9 (M) och 10 (S, MP).

Motionerna

I motion 2016/17:2092 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) konstaterar motionärerna att ett av huvudsyftena för att skapa de fyra regionala staberna hos Försvarsmakten var att förbättra den civil-militära samverkan på det regionala planet. Staberna ska kunna samverka med regionala civila aktörer för att kunna utnyttja samhällets samlade resurser vid begränsade eller större kriser. Motionärerna anser att det är viktigt med både genomförande och utveckling och menar att det bör göras en översyn av stabernas funktioner och uppgifter så att de är synkroniserade mot länsstyrelsernas. I översynen bör även staberna och länsstyrelserna ges i uppdrag att genomföra en integrerad

planering för att säkerställa att försvarets resurser snabbt kan sättas in vid en civil kris. Motionärerna kräver därför en översyn av länsstyrelsernas och de regionala stabernas funktioner och verksamhet (yrkande 2). I motionen beskrivs att det nuvarande regelverket för Försvarsmaktens stöd till samhället tolkas mycket restriktivt och leder till suboptimering med Sveriges samlade resurser. Enligt motionen enades Försvarsberedningen om att en generell översyn borde ske av Försvarsmaktens stöd till samhället. I motionen yrkas därför att de rättsliga förutsättningarna för Försvarsmaktens stöd till samhället bör ses över (yrkande 4). Motionärerna beskriver vidare att det civila försvaret och totalförsvaret ska återtas och att det innebär att de individer som ingår i det civila försvaret, däribland vissa på länsstyrelserna, kommer att krigsplaceras. Motionärerna ser det som en viktig uppgift att se över vilka funktioner som kräver krigsplacering. Motionärerna yrkar att det bör göras en samlad översyn av samordningen av civila och militära krigsplaceringar (yrkande 5).

I motion 2016/17:2871 av Björn Söder m.fl. (SD) bedömer motionärerna att risken för att Sverige kommer att utsättas för terrorattacker är stor. Enligt svenska lagar och föreskrifter ser motionärerna att Försvarsmakten redan i dag har rätt att understödja ordningsmakten efter förfrågan från ordningsmakten vid till exempel ett omfattande eller närstående terrorangrepp. Motionärerna yrkar därför att Försvarsmakten och ordningsmakten ska ges i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarsmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd till ordningsmakten vid ett storskaligt terrorangrepp (yrkande 12).

I motion 2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) betonar motionärerna att vi måste tänka nytt kring hur "det nya totalförsvaret" ska organiseras. Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har bl.a. påpekat behovet av att samverka med näringslivet utvecklas och omsätts i avtal för viktiga leveranser till Försvarsmakten eller andra delar av totalförsvaret och vikten av att analysera behovet av förhandslagring av vissa varor. Motionärerna yrkar därför att samarbetet mellan Försvarsmakten och näringslivet bör fördjupas (yrkande 14).

I motion 2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkar motionärerna att det är nödvändigt att se över hur samarbetet mellan Försvarsmakten och polisen kan utvecklas (yrkande 5). I motionen framhålls att Försvarsmakten, och särskilt hemvärnet, har resurser och kompetenser som skulle kunna användas av polisen i händelse av kris. Motionärerna anser att hemvärnet t.ex. skulle kunna hjälpa polisen med saker som trafikreglering, bevakning och avspärrning av objekt, och de bedömer att detta skulle vara en värdefull hjälp för polisen vid kriser och extraordinära händelser.

I motion 2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkar motionärerna att de regionala staberna bör omorganiseras och att de bör få ett utökat mandat för att stärka den civil-militära samverkan (yrkande 21). För att möta en utveckling med nya former av krigföring bedömer motionärerna att en lång rad, både civila och militära, funktioner måste stärkas, och dessutom måste

helheten beaktas för att dessa åtgärder ska kunna samordnas och användas så effektivt som möjligt.

Bakgrund och tidigare behandling

Utskottet beredde frågan om översyner av länsstyrelsernas och de regionala stabernas funktioner, de rättsliga förutsättningarna för Försvarsmaktens stöd till samhället och samordning av civila och militära krigsplaceringar i samband med behandlingen av Riksrevisionens rapport om länsstyrelsernas krisberedskapsarbete (bet. 2015/16:FöU13). Utskottet välkomnade att regeringen i sin skrivelse med anledning av rapporten (skr. 2015/16:88) redovisat att en rad åtgärder vidtagits för att förbättra länsstyrelsernas krisberedskapsarbete. Utskottet hänvisade till att regeringen gjort förbättringar inom området i linje med Riksrevisionens iakttagelser, att regeringen även såg över de ytterligare förslag som Riksrevisionen lagt fram i samband med granskningen och att det pågick ett omfattande arbete för att stärka den civil-militära samverkan. Därmed avstyrkte utskottet motionsyrkandena i ämnet. Sedan riksdagen avlog dessa motionsyrkanden den 20 april 2016 har regeringen i myndigheternas regleringsbrev för 2017 lämnat uppdrag till Totalförsvarets rekryteringsmyndighet, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk (FMV) och Totalförsvarets forskningsinstitut att dessa ska ha en aktuell planering för höjd beredskap. I regeringens uppdrag ingår att myndigheterna ska krigsplacera all personal som krävs för verksamheten under höjd beredskap samt vissa återrapporteringskrav i frågan. När det gäller totalförvarsplanering lämnade regeringen även uppdrag åt Försvarsmakten att med stöd av FMV redovisa arbetet med att ta fram ett försvarsförsörjningskoncept som bl.a. belyser planerad tillämpning av förfogandelagen (1978:262) och förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov.

I budgetpropositionen för 2017 anför regeringen att samarbetet och samverkan mellan de regionala staberna och lednings- samt underrättelseförbanden har utvecklats sedan 2014 bl.a. genom övning. På myndighetsnivå bedömer regeringen att samverkan har utvecklats, och Försvarsmakten ingår i hög grad i krisberedskapens strukturer. Med etableringen och utvecklingen av regionala staber har förutsättningarna för samverkan mellan Försvarsmakten och regionala aktörer ökat enligt regeringens bedömning. I budgetpropositionen framkommer även att Försvarsmakten och polisen genomför samövningar enligt förordningen om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. När det gäller samarbetet mellan polisen och Försvarsmakten har utskottet behandlat dessa frågor i samband med sitt yttrande till justitieutskottet över regeringens skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism (bet. 2015/16:FöU1y). Utskottet underströk i betänkandet vikten av myndighetssamverkan för att kunna lösa de uppgifter som olika myndigheter står inför, oavsett om det gäller samhällets

krisberedskap, Försvarmaktens behov eller specifikt vid terrorism. Vidare konstaterade utskottet att det finns ett författningsmässigt stöd vad gäller samövningar för Försvarmaktens stöd till civil verksamhet i 15 § förordningen (2002:375) om Försvarmaktens stöd till civil verksamhet. Utskottet instämde i regeringens intention i skrivelsen att Säkerhetspolisen, Polismyndigheten och Försvarmakten ska genomföra övningar, utbildning och samövningar för att Försvarmakten ska kunna stödja polisen vid ett terroristattentat och att berörda myndigheter bör utveckla en myndighetsgemensam beredskapsplanläggning för hanteringen av terroristattentat och genomföra nationella samverkansövningar.

När det gäller det fortsatta arbetet inom området anförde generaldirektören för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att det är mycket angeläget att utvecklingen av den fredstida krisberedskapen fortsätter och att inte allt fokus nu läggs på planering för civilt försvar. Myndighetens perspektiv är att förmågan till samverkan och ledning, förmågan att möta informationspåverkan, förmågan inom informations- och cybersäkerhetsområdet måste fortsätta att utvecklas. Att på ett trovärdigt sätt kunna möta sådant som i dessa sammanhang ibland uppfattas som banalt, t.ex. oväder, skogsbränder, översvämningar och elavbrott beskrevs som nödvändigt. Om trovärdigheten i det lilla går förlorad bedömdes inte heller att Sverige kan vara trovärdigt när nationens överlevnad står på spel. Grundtanken hos MSB är att planeringen för civilt försvar – samhällets förmåga att möta krigsfara och krig – måste hänga ihop med och bygga vidare på denna pågående utveckling av den fredstida krisberedskapen. Utgångspunkten måste enligt myndighetens generaldirektör vara frågan om vilka ytterligare krav en situation med krigsfara eller krig ställer på samhället (anförande i Sälen den 9 januari 2017).

Utskottets ställningstagande

När riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 framhöll utskottet det som positivt att en av Försvarmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen är att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet vill även understryka att Sveriges trovärdighet när nationens överlevnad står på spel måste hänga ihop med och bygga vidare på denna pågående utveckling av den fredstida krisberedskapen. Ett av huvudsyftena för att skapa de fyra regionala staberna hos Försvarmakten var att förbättra den civil-militära samverkan på det regionala planet. Staberna ska kunna samverka med regionala civila aktörer för att kunna utnyttja samhällets samlade resurser vid begränsade eller större kriser. När det gäller organisationen av den civil-militära samverkan i dag kan utskottet konstatera att vissa åtgärder redan vidtagits för att Försvarmakten i högre grad ska ingå i krisberedskapens strukturer. Utskottet anser samtidigt att det är viktigt att arbetet fortsätter och intensifieras och menar att regeringen bör göra en översyn av stabernas funktioner och uppgifter

så att de synkroniseras mot länsstyrelsernas. I översynen bör även staberna och länsstyrelserna ges i uppdrag att genomföra en integrerad planering för att säkerställa att försvarets resurser snabbt kan sättas in vid en civil kris.

Utskottet bedömer vidare att det nuvarande regelverket för Försvarsmaktens stöd till samhället tolkas alltför restriktivt och leder till underutnyttjande av Sveriges samlade resurser. Utskottet anser därför att regeringen bör göra en generell översyn av Försvarsmaktens stöd till samhället. I det sammanhanget bör även de rättsliga förutsättningarna för Försvarsmaktens stöd till samhället ses över.

När det civila försvaret och totalförsvaret ska återtas innebär det att de personer som ingår i det civila försvaret kommer att krigsplaceras. Det är nödvändigt att ta reda på vilka funktioner som kräver krigsplacering. Utskottet anser att regeringen bör göra en samlad översyn av samordningen av civila och militära krigsplaceringar som ger förutsättningar för att återuppbygga det civila försvaret och totalförsvaret.

Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna 2016/17:2092 (yrkandena 2, 4 och 5) och 2015/16:2172 (yrkande 21) och utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av civil-militära frågor och stöd till samhället och tillkännager detta för regeringen.

Utskottet har tidigare berett frågor om Försvarsmaktens stöd till polisen och tydliggjort sitt ställningstagande i fråga om den svenska strategin mot terrorism. Utskottet välkomnar regeringens redovisning av Försvarsmaktens och polisens samövningar. Stödet till polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet har pekats ut som en så pass unik kapacitet att utskottet sett att ett avsteg var motiverat från principen att Försvarsmaktens stöd till samhället inte ska vara dimensionerande. Utskottet anser inte att ytterligare åtgärder krävs i nuläget varför motionsyrkandena 12 i motion 2016/17:2871 och 5 i 2016/17:3205 avstyrks. Utskottet konstaterar vidare att regeringen lämnat uppdrag till myndigheterna om att ta fram försvarsförsörjningskoncept. Utskottet lägger stor vikt vid att arbetet genomförs och utgår från att regeringen redovisar hur arbetet utvecklas. Utskottet ser mot denna bakgrund inte skäl att tillstyrka yrkande 14 i motion 2016/17:3204.

Utbildning och översyner av stridskraftsutvecklingen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utbildning och översyner av stridskraftsutveckling.

Jämför reservationerna 11 (SD) och 12 (KD).

Motionerna

I motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anförs att en tredygnskurs i grundläggande överlevnad ska hållas för alla i uniform vid mönstringen (yrkande 33), att värnpliktsutbildning inom grundläggande militär utbildning av ca 8 400 värnpliktsuttagna soldater bör genomföras årligen (yrkande 34) och att en fortsatt värnpliktsutbildning i ytterligare sju månader av ca 7 200 soldater bör genomföras årligen i syfte att krigsplacera dessa (yrkande 35). Motionärerna anför även att de gruppbefäl, soldater och sjömän som i dag har tidvis tjänstgöring bör överföras till värnpliktig placering och att de gruppbefäl, soldater och sjömän som i dag har kontinuerlig tjänstgöring bör erbjudas tillsvidareanställningar (yrkande 36).

Vidare anser motionärerna att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motionen om att lätta infanteribataljoner, som består av delar av personalreserven, ska rustas och repetitionsutbildas för uppgifter tillsammans med hemvärdet (yrkande 42) och att officersutbildningen ska börja med ett femårigt schema (yrkande 45). Motionärerna ser även behov av att återuppta utbildningen av fallskärms- och lapplandsjägare och yrkar att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen (yrkande 47).

I motion 2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkar motionärerna att regeringen bör se över möjligheten att organisera en stridsgrupp av brigadstorlek för skyddet av Stockholmsområdet (yrkande 21). När det gäller sjöstridskrafterna anser motionärerna att regeringen bör se över möjligheten att utveckla fartygsförbandens förmåga att snabbt ombasera från en kuststräcka till en annan (yrkande 22) och att säkerställa möjligheten till skydd av importsjöfart och mottagande av utländsk hjälp i anslutning till västkusten samtidigt som sjöstrid på ostkusten bedrivs (yrkande 24).

När det gäller flygstridskrafternas utveckling yrkar motionärerna att regeringen bör se över möjligheten att utöka antalet baser där luftstridskrafterna kan omlokalisera stridsflyget (yrkande 27) och möjligheten att skyndsamt inrätta ett kvalificerat markskydd (yrkande 28) samt möjligheten att förstärka luftstridskrafternas basorganisation (yrkande 29). Vidare yrkar motionärerna att luftvärnet ska ha kapaciteten att täcka minst två större geografiska områden samt Gotland (yrkande 26) och att radarspanings- och stridsledningsförmågan bör ses över (yrkande 31).

Bakgrund och tidigare behandling

Vid behandlingen av regeringens försvarspolitiska inriktningsproposition 2015 (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251) instämde utskottet i regeringens bedömning att den enskilt viktigaste delen under den kommande försvarsinriktningsperioden är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Enligt utskottet, liksom för regeringen, var det av avgörande betydelse att alla krigsförband är bemannade, utrustade och samövade för att lösa sina uppgifter. Bland annat framhölls vikten av övningar, mobiliseringsplaner, mobiliserings- och beredskapsövningar och förstärkningar av vissa förmågor. Vidare framhöll utskottet vikten av att Försvarsmakten rekryterar, utvecklar och vidmakthåller den personal som krävs för att genomföra verksamheten. Utskottet bedömde vid sin beredning av frågor om övnings- och utbildningsverksamhet i betänkandet Militära frågor (2015/16:FöU3) att det inte fanns behov av ytterligare riktlinjer utöver de som nämns ovan och därmed avstyrkte utskottet samtliga motionsyrkanden inom området.

När det gäller inriktningen för Försvarsmaktens operativa förmåga anger regeringen i budgetpropositionen för 2017 att den utgörs av krigsförbandens förmåga och myndighetens förmåga att använda krigsförbanden i militära operationer, ytterst för att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Utifrån regeringens övergripande inriktning redovisade regeringen att Försvarsmakten ska fokusera på åtgärder som leder till en ökad operativ förmåga. Det handlar bl.a. om att repetitionsutbildning, övningsverksamhet och materielanskaffning genomförs med utgångspunkt i krigsförbandens huvuduppgifter i krig.

När utskottet behandlade 13 olika yrkanden om försvarets förmåga i betänkandet Försvarspolitik (bet. 2016/17:FöU3) avstyrkte utskottet dessa och ställde sig bakom det som regeringen anförde om att Försvarsmaktens operativa förmåga bör utgå från målen för det militära försvaret samt krav på tillgänglighet i fredstid och beredskap för intagande av höjd beredskap. Vid beslutet den 15 december 2016 betonade även utskottet vikten av väl avvägda prioriteringar som tar hänsyn till den samlade operativa värderingen och förmågan att möta ett väpnat angrepp. Utskottet såg då inga skäl till att komplettera eller förändra prioriteringarna i den nu gällande försvarspolitiska inriktningen.

Utskottets ställningstagande

Försvarsmaktens operativa förmåga bör utgå från målen för det militära försvaret samt krav på tillgänglighet i fredstid och beredskap för intagande av höjd beredskap. Precis som vid tidigare beredningstillfällen vill utskottet betona vikten av väl avvägda prioriteringar som tar hänsyn till den samlade operativa värderingen och förmågan att möta ett väpnat angrepp.

I likhet med tidigare bedömer utskottet att det inte finns skäl till att komplettera eller förändra prioriteringarna i den nu gällande försvarspolitiska inriktningen i de avseenden motionärerna föreslår, och utskottet bedömer

fortfarande inte att det finns behov av ytterligare riktlinjer inom området och avstyrker därmed samtliga motionsyrkanden.

Hemvärnet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hemvärnet.
Jämför reservationerna 13 (M) och 14 (SD).

Motionerna

I motion 2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) framhåller motionärerna att det finns flera områden där hemvärnet kan bidra till en höjd operativ förmåga för försvaret, inte minst mot bakgrund av de nya hoten mot samhället. Motionärerna yrkar därför att hemvärnet bör fortsätta utvecklas för att kunna utföra mer kvalificerade uppgifter och att de bör få tillgång till mer modern materiel (yrkande 17 i motionen ovan samt yrkande 24 i motion 2016/17:3204). I motion 2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkar även motionärerna att möjligheten att göra hemvärnet till en egen försvarsgren bör utredas (yrkande 25).

I motion 2016/17:3246 av Anders Hansson (M) yrkar motionären att regeringen omgående bör se över möjligheten att säkerställa hemvärnets förmåga att strida i mörker. Detta då motionären menar att det är en stor brist att flertalet hemvärnsförband saknar förmåga att strida fullt ut i mörker, vilket betyder att nästan halva av den nuvarande försvarsorganisationen saknar mörkerkapacitet.

Bakgrund och tidigare behandling

I och med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet 2015 beslutade riksdagen om inriktningen för krigsförbanden i Försvarsmaktsorganisation 2016 och att den bl.a. ska bestå av 40 hemvärnsbataljoner (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251). I inriktningspropositionen beskrev regeringen att utvecklingen i närområdet fortsatt i negativ riktning, och mot denna bakgrund lyfte man fram ett antal förslag som försvarsberedningen lämnat. Bland dessa finns bl.a. förslaget om mer kvalificerade hemvärnsförband. I propositionen anförs att hemvärnsförbandens lokala förankring och rekrytering är viktig för försvarets folkförankring och att hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna utgör en stor och viktig del av arméstridskrafterna. Med sin höga tillgänglighet, sin numerär och sin geografiska spridning tillskrev regeringen dem en central betydelse för försvaret av det svenska territoriet, inklusive skyddet av flyg- och marinstridskrafternas basområden samt kritisk infrastruktur och viktigare skyddsobjekt. När det gäller hemvärnets beredskaps- och tillgänglighetskrav

bedömde regeringen att hemvärnsförbanden skulle kunna verka med huvuddelen inom ett dygn samt med mindre delar inom några timmar. Regeringen framhöll att hemvärdet även i fredstid snabbt skulle kunna lösa ålagda uppgifter inklusive stöd till samhället vid kris. Därmed skulle hemvärnsförbanden med delar kunna vara tillgängliga även utan särskilt beslut om aktivering, t.ex. för vissa bevakningsuppgifter eller stöd till samhället. Vidare framhölls att hemvärnsgruppen på Gotland skulle utökas personellt för att bl.a. medge en högre övningsförmåga på ön och att hemvärnsförbanden skulle få en utökad förmåga genom att fyra granatkastarplutoner och bataljonsledningsförmåga tillförs.

I budgetpropositionen för 2017 bedömde regeringen att hemvärnsförbanden har utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut. Hemvärnsförbanden hade under året genomfört ett fyrtiotal krigsförbandsövningar (KFÖ) och drygt 80 ytterligare övningar i syfte att öva särskilda moment, s.k. särskilda övningar förband (SÖF).

Utskottets ställningstagande

Hemvärnsförbandens lokala förankring och rekrytering bidrar enligt utskottet till deras stora betydelse för försvarets folkförankring. Utskottet anser att hemvärdet med de nationella skyddsstyrkorna inte bara utgör en stor och viktig del av armétridskrafterna utan med sin höga tillgänglighet, sin numerär och sin geografiska spridning har en central betydelse och bidrar på ett värdefullt sätt till vissa bevakningsuppgifter och stöd till samhället. Mot denna bakgrund är det naturligt att det försvarspolitiska inriktningsbeslutet framhåller att utvecklingen bör gå mot mer kvalificerade hemvärnsförband. Regeringen har redovisat för riksdagen att hemvärnsförbanden utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut. Utskottet lägger stor vikt vid att hemvärdet fortsätter att utvecklas till alltmer kvalificerade förband, och i nuläget bedömer inte utskottet att det finns skäl att vidta ytterligare åtgärder varför samtliga motioner om hemvärdet avstyrks.

Internationellt genusperspektiv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden när det gäller internationellt genusperspektiv.

Jämför reservationerna 15 (SD) och 16 (V).

Motionerna

I motion 2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anför motionärerna att gendercentrum ska avvecklas (yrkande 25). Motionärerna anser att alla soldater ska få utbildning i de lokala sedvänjor och könsroller som finns i det

land de ska tjänstgöra i och att gendercentrum bör läggas ned då kompetensen inte behövs för ett fullgörande av tjänsten, något som även framhålls i yrkande 22 i motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD).

I motion 2016/17:159 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) anför motionärerna att regeringen bör sätta upp mål och delmål för att inom sex år nå målet att 40 procent av deltagarna vid fredsbevarande insatser ska vara kvinnor (yrkande 16). I motionen anføres även att anställda inom internationella insatser vid upprepade tillfällen har missbrukat sin maktposition genom att utnyttja kvinnor och flickor sexuellt. Förutom de direkta konsekvenserna för kvinnan eller flickan motverkas det faktiska syftet med den internationella närvaron. Genom att bidra till den organiserade brottsligheten, som ofta kontrollerar prostitution och människohandel, upprätthåller man instabiliteten och våldet i landet. Motionärerna anser därför att meddelarfriheten måste gälla även för de anställda inom Försvarsmakten som påtalar missförhållanden när det gäller sexuellt våld, oavsett om man arbetar i Sverige eller internationellt. I motionen yrkas att regeringen i kontakt med berörda myndigheter bör säkerställa att det finns tillgänglig information och nödvändiga rutiner för att möjliggöra uppgiftslämnande när det gäller sexuellt våld, sexuella trakasserier eller liknande missförhållanden för anställda inom Försvarsmakten oavsett arbetsplats (yrkande 18).

Bakgrund och tidigare behandling

Nordic Centre for Gender in Military Operations (NCGM) är Försvarsmaktens internationella kompetenscentrum inom Swedint för såväl integrerad multinationell stabsutbildning som genderperspektiv på taktisk och operativ nivå. Vid Swedint genomförs 40–50 kurser årligen, och hittills har 144 nationer varit representerade och över 1 000 personer har deltagit i utbildningarna. Förutom kurser vid kompetenscentrum genomför och stödjer NCGM kurser och utbildningar i andra länder. När utskottet behandlade frågor inom detta område i sitt betänkande Försvarets personalförsörjning och personalpolitik m.m. noterade utskottet att centrumet under 2013 hade utsetts till huvudansvarig för genusutbildningar inom Nato. Utskottet förutsåg att NCGM:s roll och verksamhet på så sätt skulle stärkas ytterligare (bet. 2013/14:FöU2).

När utskottet under 2015 behandlade frågan om att andelen kvinnor i fredsbevarande insatser bör uppnå 40 procent ansåg utskottet att det var nödvändigt att Försvarsmakten skulle fortsätta vidta åtgärder för att fler kvinnor ska söka sig till Försvarsmakten och stanna kvar i sin anställning. Däremot ansåg inte utskottet att det vore lämpligt att sätta upp ett sådant rekryteringsmål givet den nuvarande basen för rekrytering av kvinnor till de internationella insatserna. De 1 491 kvinnor som 2013 tjänstgjorde som officerare eller soldater var då den huvudsakliga rekryteringsbasen till de internationella insatserna, och enligt Försvarsmaktens årsredovisning för 2015 har den basen stigit marginellt till 1 579 kvinnor. Enligt budgetpropositionen

för 2017 var 1 357 personer, varav 110 kvinnor, insatta i internationella insatser under 2015. Om andelen kvinnor istället hade varit 40 procent skulle det ha varit över 540 kvinnor insatta i internationella insatser. Om Försvarsmakten ska bemanna internationella insatser med en så hög andel kvinnor skulle det betyda att alla svenska kvinnor som är anställda som officerare eller soldater i princip måste tjänstgöra ett år i Sverige och därefter sex månader i internationell insats och fortsätta rotera enligt ett sådant schema under sin yrkeskarriär.

Enligt uppgift från Försvarsmakten är svensk personal som ingår i militära truppinsatser internationellt fortfarande anställda av Försvarsmakten och lyder därför under svenskt regelverk och myndighetens egen policy. Det innebär att det i princip inte finns någon skillnad mellan det regelverk som gäller för den anställda när denne tjänstgör i Sverige och tjänstgör utomlands. För den ovannämnda personalen betyder detta att det inte finns någon regel som hindrar personalen från att anmäla annan personal, svensk eller utländsk, som bryter mot insatsens uppförandekod. Vidare kan utländska regler aldrig försvaga utan endast komplettera det svenska regelverket inom området. Exempelvis gäller rapporteringsskyldighet för den här personalen vid brott mot svensk lag (t.ex. sexköp) om den misstänkte gärningsmannen är svensk och i princip alltid även åtalsskyldighet. Vid brott mot folkrättsliga regler (t.ex. våldtäkt som ett medel i krigföring) har svensk personal rapporteringsskyldighet oavsett den misstänkte gärningsmannens nationalitet.

Utskottets ställningstagande

Att kunna uppfylla kvinnors och flickors grundläggande mänskliga rättigheter är såväl en skyldighet inom ramen för internationella åtaganden som en förutsättning för Sveriges bredare utrikespolitiska mål om utveckling, demokrati, fred och säkerhet. Sexuellt våld i konflikter bör inte ses som något annat än ett centralt säkerhetshot. Utskottet anser att ett fokus på kvinnors och flickors aktörskap och egenmakt är en central del i freds- och säkerhetsbyggande verksamhet, och utskottet betonar, i överensstämmelse med en av slutsatserna i FN:s globala rapport om 1325, att kvinnors deltagande ökar chansen till en hållbar fred. Utskottet vill understryka vikten av att arbeta med ett helhetsgrepp där implementeringen inriktas mot Sveriges nationella verksamhet och arbetet i samarbetsländer, regionalt samt internationellt. Utskottet menar att NCGM ska vara ledande när det gäller utbildning i genderfrågor av militär personal som ska ut i fält. Utskottet välkomnar det arbete NCGM bedriver för att höja den militära kompetensen i genderfrågor nationellt och internationellt och bedömer att det i förlängningen utgör ett viktigt bidrag till att skapa förutsättningar för hållbar fred. Utskottet avstyrker motionerna 2015/16:3218 (yrkande 25) och 2016/17:2899 (yrkande 22).

I likhet med tidigare anser utskottet att det är nödvändigt att Försvarsmakten fortsätter att vidta åtgärder för att fler kvinnor ska söka sig till myndigheten och stanna kvar i sin anställning. Utskottet har dock inte ändrat

sig bedömning i fråga om målet att 40 procent av dem som rekryteras till fredsbevarande insatser ska vara kvinnor. Utskottet bedömer att en bemanning av internationella insatser med en så hög andel kvinnor riskerar att bli orimligt och kontraproduktivt med hänsyn till de krav som skulle ställas på de kvinnor som är anställda som soldater och officerare. Utskottet avstyrker motion 2016/17:159 (yrkande 16).

När det gäller möjligheterna och skyldigheterna för anställda inom Försvarsmakten att påtala missförhållanden i fråga om sexuellt våld bedömer utskottet det som positivt att även den personal som ingår i militära truppinsatser internationellt lyder under svenskt regelverk och myndighetens policy i dessa frågor. Utskottet utgår från att myndigheten verkar för att Försvarsmaktens policy och värdegrund genomsyrar arbetet såväl nationellt som internationellt och ser därför inga skäl att tillstyrka motion 2016/17:159 (yrkande 18).

Övnings- och skjutfält

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om övnings- och skjutfält och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:2171 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 5.

Jämför reservation 17 (S, MP).

Motionen

I motion 2015/16:2171 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkar motionärerna att det bör göras en översyn av Försvarsmaktens tillgång till skjutfält och övningsområden för att säkra försvarets möjligheter att skala upp verksamheten vid ett försämrat säkerhetsläge (yrkande 5). I motionen anför att Försvarsmakten kommer att ha betydligt större närvaro på Gotland än tidigare i och med den satsning som gjorts. Samtidigt menar motionärerna att närvaron inte är mycket värd om Försvarsmakten saknar reella möjligheter till övningar – vilket är fallet i dag. På Gotland finns ett skjutfält – Tofta skjutfält – där norra delen av fältet, cirka hälften av fältet, får användas för övning. Orsaken till att inte hela fältet är tillgängligt för Försvarsmaktens verksamhet är att den södra delen måste miljöprövas, och det ärendet ligger på regeringens bord. Beslutet att tillåta övning på fältet överklagades 2010. Motionärerna anser vidare att det är oroande att Tofta inte är det enda ärendet som ligger på regeringens bord för avgörande. Att det totalt finns 17 överklaganden som ligger oavgjorda hos regeringen hindrar Försvarsmakten att öva vid närmare hälften av sina skjutfält, och utdragna miljöprövningsprocesser riskerar att försämra Försvarsmaktens möjlighet till kvalificerade övningar. Satsningen på Gotland försåras, och samtidigt anser motionärerna att Försvarsmaktens

verksamhet i stort riskeras om hälften av fälten inte är tillgängliga. Att det ska ta myndigheterna åtta år att avgöra ett ärende för att Försvarsmakten ska kunna få ett tillstånd för övning på ett fält som är avsett för ändamålet är inte acceptabelt. Processen måste skyndas på, i synnerhet vid geografiskt utsatta platser, såsom Gotland. Motionärerna yrkar därför att regeringen gör en översyn som syftar till att säkra försvarets tillgång till nödvändiga tillstånd för övning på skjutfält och övningsområden.

Bakgrund och tidigare behandling

I 9 kap. 6 § miljöbalken fastställs tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet. Miljöprövningsförordningen listar i sin tur den tillståndspliktiga verksamheten, och skjutfält regleras i 30 kap. 1 §. Försvarsmaktens verksamhet vid skjutfält bedrivs enligt gällande miljötillstånd och i dessa regleras bl.a. antalet verksamhetsdagar, under vilka tider på dygnet som verksamhet får bedrivas samt antalet skott som får avlossas per år. Enligt uppgift från Miljö- och energidepartementet den 20 december 2016 har departementet sju överklagandeärenden i fråga om Försvarsmaktens tillståndsansökningar enligt miljöbalken för verksamhet på övnings- och skjutfält (Härads skjutfält, Kusträsk skjutfält, Bodens södra skjutfält, Veckholms skjutfält, Göteborgs skärgårdsskjutfält och två ärenden som gäller Marma skjutfält).

Den 25 november 2015 ställde sig riksdagen bakom det som utskottet anfört om att beslutsprocesserna för miljöprövningen av övnings- och skjutfält behöver ses över i syfte att förkorta handläggningstiderna så att Försvarsmaktens möjligheter till övning inte försvaras allvarligt (bet. 2015/16:F6U3, rskr. 2015/16:50). Regeringen redovisade därefter att regelverket för miljöprövning hade reformerats vid flera tillfällen de senaste åren i syfte att förenkla och förkorta prövningen. Det framhölls att utgångspunkten för Miljö- och energidepartementets handläggning av överklagandeärenden är att den ska ske snabbt, effektivt och utan att rättssäkerheten eftersätts, vilket bl.a. innebär att åldersprincipen är en viktig utgångspunkt, dvs. det äldsta ärendet har högst prioritet. Regeringen framhöll att viktiga samhällsintressen ställs mot varandra vid miljöprövningen av Försvarsmaktens övnings- och skjutfält, vilket kräver en ingående prövning ur både rättslig och politisk synpunkt. Regeringen bedömde vidare att tillkännagivandet skulle kunna tillgodoses under 2016 (skr. 2015/16:75).

När det gäller Tofta skjutfält beslutade miljöprövningsdelegationen den 24 juni 2010 att ge Försvarsmakten miljötillstånd för Tofta skjutfält enligt ansökan och föreskrev villkor som i stort sammanföll med de som Försvarsmakten angett i ansökan som endast avsåg skjutfältets norra del. En månad senare överklagade Region Gotland tillståndet till mark- och miljödomstolen som den 15 juni 2012 överlämnade ärendet till regeringen för avgörande. I kontakter med Region Gotland har Försvarsmakten enligt protokollsutdrag från regionstyrelsen (RS2016/40) framfört starka önskemål

om att Region Gotland skulle dra tillbaka sin överklagan, och den 4 februari 2016 beslutade Region Gotland att återta överklagan. Av beslutet framkommer bl.a. att Region Gotland i ett förändrat omvärldsläge ser det som ytterst angeläget att inte fördröja eller hindra den nu pågående militära etablerings- och utvecklingsprocess som äger rum på Tofta skjutfält. När det gäller södra delen av Tofta skjutfält finns i dagsläget ingen ansökan om miljötillstånd, men Försvarsmakten förbereder en ny ansökan om miljötillstånd som avser hela Tofta skjutfält. Försvarsmaktens bedömning är att en ansökan som avser hela skjutfältet kan komma att lämnas in i närtid.

När det gäller möjligheter att utöka försvarsverksamheten och att säkerställa tillgång till skjutfält och övningsområden vid ett försämrat säkerhetsläge finns en möjlighet till undantag från avvikelser från miljöbalken. Denna möjlighet regleras i 1 kap. 5 § miljöbalken där det framgår att regeringen under vissa förutsättningar får meddela föreskrifter för totalförsvaret som avviker från miljöbalken i den utsträckning det på grund av rådande särskilda förhållanden är nödvändigt för att stärka försvarsberedskapen. I dagsläget iakttar Försvarsmakten de begränsningar som följer av miljötillstånden även vid höjd beredskap och hushållar därför med det tillståndsgivna antalet verksamhetsdagar och antalet skott m.m. som följer av miljötillståndet. När det gäller dessa regler i miljöbalken anförde regeringen följande i proposition 1997/98:45 del II s. 11 f.:

Bemyndigandet ger regeringen en möjlighet att anpassa miljölagstiftningen såvitt gäller totalförsvaret till de ändrade förhållanden krig eller krigsfara kan föra med sig (numera Regeringsformen 15 kap. 6 §). Bestämmelsen gäller även sådana situationer då beredskapen måste höjas utan att läget för den skull är så allvarligt att krig eller krigsfara föreligger här i landet. För att avvikelser skall få göras från miljöbalkens bestämmelser gäller att regeringen har meddelat särskilda föreskrifter. Sådana föreskrifter kan komma ifråga för hela totalförsvaret... Särskilda föreskrifter skall utfärdas endast om det krävs för att stärka eller höja försvarsberedskapen... Bemyndigandet kan utnyttjas bl.a. för att möjliggöra genomförandet av beslut om att höja krigsdugligheten i enlighet med vad som följer av 1996 års försvarsbeslut. Genom bemyndigandet ges regeringen möjlighet både att meddela särskilda föreskrifter och beslut i enskilda ärenden, t.ex. villkor för den verksamhet Försvarsmakten bedriver vid en viss anläggning, och att meddela en ny beslutsordning för en viss ärendehantering, t.ex. att regeringen själv skall fatta beslut i ett tillståndsärende som annars skulle prövas i flera instanser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i detta betänkande understrukit vikten av att Försvarsmakten ges goda förutsättningar att öva. Utskottet kan konstatera att regeringen minskat antalet inläggande överklagandeärenden något i fråga om tillstånd för verksamhet på övnings- och skjutfält. Utskottet lägger stor vikt vid att överklagandeärenden ska handläggas både snabbt och effektivt utan att rättssäkerheten eftersätts. Försvarsmaktens tillgång till skjutfält och

övningsområden är samtidigt avgörande för krigsdugligheten i Försvarsmaktsorganisation 2016, och utdragna miljöprövningsprocesser riskerar att försämra Försvarsmaktens möjlighet till kvalificerade övningar. I synnerhet vid geografiskt utsatta platser bedömer utskottet att dröjsmålen medför en risk för Försvarsmaktens verksamhet. Utskottet noterar att Försvarsmakten ännu inte färdigställt en ansökan som avser miljötillstånd för verksamhet på Tofta skjutfält i sin helhet. Utskottet vill understryka att det är angeläget att regeringen verkar för att säkra Försvarsmaktens tillgång till skjutfält och övningsområden.

När det gäller möjligheter att utöka försvarsverksamheten och att säkerställa tillgång till skjutfält och övningsområden vid ett försämrat säkerhetsläge konstaterar utskottet att det i dag visserligen finns en möjlighet till undantag som medger avvikelser från miljöbalkens bestämmelser. Utskottet utgår från att bemyndigandet kan utnyttjas för att möjliggöra genomförandet av beslut om att höja krigsdugligheten i enlighet med vad som följer av 2015 års försvarspolitiska inriktningsbeslut och att det kommer att användas av regeringen i den utsträckning det på grund av rådande särskilda förhållanden bedöms nödvändigt för att stärka försvarsberedskapen. Utskottet lägger emellertid stor vikt vid att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för att bidra till att långsiktigt höja krigsdugligheten och till att stärka försvarsberedskapen. Utskottet anser därför att regeringen bör se över såväl hur Försvarsmaktens behov av övnings- och skjutfält kan tillgodoses i nuläget som möjligheterna att öka intensiteten i verksamheten på skjutfält och i övningsområden vid ett försämrat säkerhetsläge. Med tillstyrkande av motion 2015/16:2171 (yrkande 5) föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om övnings- och skjutfält och tillkännager detta för regeringen.

Vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vindkraft.

Jämför reservation 18 (SD).

Motionerna

I motion 2016/17:2495 av Mikael Oscarsson (KD) anför motionären att regeringen inte bör decimera marinens och flygvapnets övningsförmåga genom att ge tillåtelse att bygga den stora vindkraftsparken i Hanöbukten.

I motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkar motionärerna att vindkraft inte ska tillåtas inom en radie av fyra mil runt de gamla Bas 90-flygplatserna eftersom de kan vara aktuella att återaktivera i det nya säkerhetsläget (yrkande 57).

Bakgrund och tidigare behandling

När det gäller Blekinge Offshores ansökan om tillstånd till uppförande och drift av en havsbaserad vindkraftspark i Hanöbukten fattade regeringen beslut den 20 december 2016 om att avslå ansökan (M2013/00540/Me). Regeringen konstaterar i sitt beslut att det finns en konflikt mellan den ansökta vindkraftsetableringen och totalförsvarets intressen i området. Med hänsyn till det starka totalförvarsintresse som föreligger avslår regeringen både bolagets förstahands- och andrahandsyrkande med bedömningen att vindkraftsparken påtagligt skulle motverka totalförsvarets intressen i området och påtagligt försvåra utnyttjandet av totalförsvarets anläggningar i och omkring Hanöbukten.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att vindkraft inte ska tillåtas inom en radie av fyra mil kring vissa militära flygplatser vid ett par tillfällen (bet. 2015/16:FöU3, bet. 2013/14:FöU9 och bet. 2012/13:FöU13). Vid beredningen våren 2013 fanns en mer omfattande bakgrundsbeskrivning där det framkom att det genomfördes en flygsäkerhetsutredning i förhållande till bl.a. vindkraftsutbyggnad under sommaren 2010 och att Försvarmakten fattade ett temporärt principbeslut om att avstyrka etableringar av nya vindkraftverk av säkerhetsskäl inom en radie om 40 km runt de militära flygplatserna under den sommar då utredningen pågick. I oktober 2010 beslutade Försvarmakten sedan om interna riktlinjer för hantering av remisser om vindkraft inom militära flygplatsers influensområden, och detta ersatte den temporära begränsningen. Försvarmakten konstaterar att en hinderfri radie om 40 km (utöver den hinderfrihet som befintlig luftrumsreglering och lagstiftning redan beskriver) aldrig har eftersträvats eftersom denna inte skulle varit anpassad till de specifikt militära behoven och operationella kraven (FM2016-26088:1). Inom gällande regelverk för civila och militära flygplatser definieras alltså en hinderfrihetsyta, och den är definierad i förhållande till respektive flygplats.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen med hänsyn till det starka totalförvarsintresset beslutat att avslå ansökan om drift av en havsbaserad vindkraftspark i Hanöbukten. Då detta tillgodoser yrkandet i motion 2016/17:2495 behöver det inte tillstyrkas.

Utskottet har vid de tre senaste behandlingarna av frågan om vindkraftsförbud inom en radie av fyra mil kring vissa militära flygplatser avstyrkt dessa yrkanden. Försvarmakten konstaterar att en hinderfri radie om 40 km aldrig har eftersträvats och att den inte skulle vara anpassad till de specifikt militära behoven eller operationella kraven. Utskottet anser därför att yrkandet om en hinderfri radie i motion 2016/17:2899 (yrkande 57) bör avstyrkas.

Frivilligorganisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om frivilligorganisationer.
Jämför reservationerna 19 (M) och 20 (KD).

Motionerna

I motion 2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) framhåller motionärerna att frivilligorganisationerna bedriver en bra verksamhet på flera sätt. Ungdomsverksamheten bidrar t.ex. till att öka intresset för försvaret hos grupper som annars är svåra att nå. Utbildningsverksamheten och bemanningen av befattningar inom hemvärdet är också en viktig del i deras arbete. Motionärerna ser det som önskvärt att frivilligorganisationerna även i ökad utsträckning kan fånga upp tidigare försvarsanställda för att utnyttja deras kompetens som instruktörer. När det gäller de frivilliga försvarsorganisationerna och krisberedskapen bedömer motionärerna att det finns en stor utvecklingspotential. Det handlar om att organisationerna kan bidra till att skapa en medvetenhet om risker i samhället och vilka förutsättningar som finns att hantera dem. I motionen framhålls att de frivilliga resursgrupperna är ett bra exempel på samarbete med kommunerna för att kartlägga kompetenser som kan vara viktiga att förstärka samhällets resurser med vid en kris. I motionen framhålls att frivilligorganisationerna även är en viktig del i det civila försvaret där planeringen nu återupptas. Motionärerna yrkar därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvarets frivilligorganisationer (yrkande 26).

I motion 2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 anför motionärerna att frivilligorganisationerna är en vital del i försvarsarbetet. För att underlätta frivilligorganisationernas arbete anser motionärerna att det är viktigt att de får de förutsättningar som krävs för att arbetet ska kunna utvecklas ytterligare. Organisationerna bidrar både till att stärka det breda säkerhetsarbetet och till att förankra Försvarsmaktens arbete hos civilbefolkningen. Genom att stärka frivilligorganisationerna i fredstid kommer också organisationernas förmåga att möta allvarliga händelser och kriser att öka, något som även anförs av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) i motion 2016/17:2497 (yrkande 4) och i motion 2016/17:3207 (yrkande 6).

Bakgrund och tidigare behandling

När utskottet beredde frågan om försvarspolitisk inriktning för perioden 2016–2020 (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:F6U11, rskr. 2014/15:251) betonade utskottet vikten av de bidrag de frivilliga försvarsorganisationerna ger till totalförsvaret, och därmed även till samhällets krisberedskap, samt frivilligorganisationernas betydelse för folkförankringen.

I betänkande 2013/14:FöU11 instämde utskottet i regeringens syn på de viktiga bidrag de frivilliga försvarsorganisationerna ger till totalförsvaret och därmed även till samhällets krisberedskap. Utskottet bedömde att denna tillgång långsiktigt borde säkerställas. Vidare vidhöll utskottet att de frivilliga försvarsorganisationerna hade en viktig roll i att skapa folkförankring. Likt regeringen ansåg utskottet att det fanns behov av att analysera vilka ansvarsområden och vilka uppgifter inom det civila försvaret och krisberedskapen som bäst kunde mötas av frivilliga krafter. Utifrån en sådan analys borde sedan en målsättning för frivilligt engagemang i anslutning till samhällets säkerhet kunna formuleras. Det skulle exempelvis kunna vara rationellt och kostnadseffektivt att försörja krigsförbanden med frivilligorganisationernas kompetens, vilket regeringen också hade anfört. Utskottet instämde i regeringens syn att berörda centrala myndigheter, kommuner och landsting i högre grad borde eftersträva samverkan med berörda frivilligorganisationer i syfte att ta till vara de frivilligas engagemang såväl under fredstida kriser som under höjd beredskap, exempelvis för att snabbt kunna nå frivilligresurserna när en händelse väl inträffar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet lägger stor vikt vid det som de frivilliga försvarsorganisationerna tillför totalförsvaret i dag, och därmed även samhällets krisberedskap, och anser att frivilligorganisationerna har stor betydelse för folkförankringen. Utskottet utgår från att frivilliga försvarsorganisationernas kompetens och engagemang tas till vara eftersom det bör vara både rationellt och kostnadseffektivt att de får bidra till att kompetensförsörja krigsförbanden. Utskottet delar regeringens bedömning att berörda centrala myndigheter, kommuner och landsting i högre grad borde eftersträva samverkan med berörda frivilligorganisationer i syfte att ta till vara de frivilligas engagemang såväl under fredstida kriser som under höjd beredskap. Utskottet kan konstatera att det finns en inriktning som lägger en bra grund för frivilligorganisationernas fortsatta utveckling. Mot bakgrund av vad som anförts ovan avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden i fråga om frivilliga försvarsorganisationer.

Förvaring av vapen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förvaring av vapen.
Jämför reservation 21 (SD).

Motionerna

I motion 2015/16:2617 av Mikael Jansson och Jeff Ahl (båda SD) anför motionärerna att hemvärnsmän ska ha sin utrustning hemma och då även vapen med krigsammunition (yrkande 1). Motionärerna yrkar även att hemvärnsmän utan eget vapenskåp ska få låna ett av myndigheten (yrkande 2). På liknande sätt anförs i motion 2016/17:2569 av Jeff Ahl (SD) att huvuddelen av den krigsplacerade personalen bör ha sin personliga militära utrustning hemma, inklusive eldhandvapen (yrkande 1), och att ordningsmakten eller särskilt utbildad militär personal bör genomföra regelbundna säkerhetskontroller av förvaringen (yrkande 2). Vidare anser motionärerna att särskilt utsedd militär personal bör genomföra slumpvisa inventeringar av de krigsplacerades personliga utrustning (yrkande 3). I motionen anförs att huvuddelen av de krigsplacerade i Schweiz har sina vapen och sin utrustning hemma för att påskynda och förenkla mobiliseringen. Ett liknande system bör enligt motionärerna införas i Sverige.

Bakgrund

Det är i dag Försvarsmakten som fastställer bestämmelser för vapenförvaring med utgångspunkt i de krav på tillgänglighet och beredskap som regeringen beslutar om. Bestämmelserna framgår av Handbok för Försvarsmaktens säkerhetstjänst, vapen och ammunition, 2007 utgåva 2 (M7739-352040), 2012. Normalförvaring av personligt eldhandvapen i hemvärnsförbanden är kassun med skyddsnivå enligt Försvarsmaktens bestämmelser. I områden där avståndet negativt påverkar utbildningen sker förvaring i hemmet. De krav Försvarsmakten ställer vid förvaring i hemmet är bl.a. att bostadsbesiktning ska genomföras av berörd kompanichef eller av annat befäl som utsetts av chefen för den aktuella organisationsenheten. Bostadsbesiktning genomförs i syfte att bedöma om individen kan förvara sitt personliga vapen i hemmet. Enligt Försvarsmakten är bostadsbesiktningen också en del i personlighetsbedömningen inför antagningen.

Utskottets ställningstagande

Det är i dag Försvarsmakten som fastställer bestämmelser för vapenförvaring med utgångspunkt i de krav på tillgänglighet och beredskap som regeringen beslutar om. Utskottet ser inga skäl att i nuläget ändra på den ordningen eller

att vidta andra åtgärder i fråga om förvaring av vapen och personlig utrustning. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Försvarsmaktens uniformsreglemente

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Försvarsmaktens uniformsreglemente.

Jämför reservation 22 (SD).

Motionerna

I motion 2016/17:2568 av Jeff Ahl m.fl. (SD) lyfter motionärerna fram att uniformen har som fördel att den är neutral och att den stärker känslan av gemenskap mellan dem som bär den. Vidare anføres att Försvarsmakten ska vara politiskt och religiöst neutral. Försvarsmakten ska skydda riket, dess befolkning och demokratin. Försvarsmakten ska inte företräda särintressen eller olika grupperingar i samhället. Motionärerna anser att avvikelser från uniformsreglementet försvårar tjänsteutövning och att onödiga avvikelser även försvårar verksamheten logistiskt. Uniformsdetaljer ska t.ex. vara tillverkade i flamsäkert material. Att införskaffa avvikande uniformsdetaljer för många olika minoriteter skulle innebära onödiga logistiska och ekonomiska belastningar. Motionärerna yrkar därför att lagstiftningen bör ändras så att synliga religiösa eller politiska symboler på uniformen förbjuds i Försvarsmakten.

Bakgrund och tidigare behandling

Reglementet för uniformsbestämmelser (FM2014-2132:19) beslutas av Försvarsmaktens produktionschef, och gällande beslut medger inte bärande av politiska symboler, men religiösa symboler som bärs som smycken får bäras dolt. Uniformsbestämmelserna medger som ett undantag bärande av vissa religiöst betingade huvudbonader till uniform. Verksamhet som kräver skyddsutrustning, som t.ex. hjälm, ska beaktas och har alltid prioritet före bärande av religiös huvudbonad. Likaså har krav på likformighet vid statsceremonier prioritet före bärande av tillåtna huvudbonader. Uniformsbestämmelserna anger att anskaffning av huvudbonader åligger den enskilde och att brandsäkerhet vid tjänst i fält och till sjöss ska beaktas vid val av material i religiös huvudbonad. Vidare får exempelvis kvinnor med kristen trosbekännelse behålla huvudbonad påtagen vid korum, gudstjänst och enskild andakt (även inomhus), och judiska trosbekännare får bära svart kippa utan dekorationer, men ordinarie huvudbonad måste bäras på kippa. När utskottet senast behandlade motionen med samma lydelse som den som nämns ovan

konstaterade utskottet att Försvarsmakten beslutat om anvisningar som gäller för myndighetens uniformer och avstyrkte yrkandet (bet. 2015/16:F6U3).

Utskottets ställningstagande

Det är i dag Försvarsmaktens produktionschef som fattar beslut om reglementet för uniformsbestämmelser. Utskottet ser inga skäl att i nuläget ändra på den ordningen eller att vidta andra åtgärder i fråga om Försvarsmaktens uniformer. Motion 2016/17:2568 avstyrks därför.

Försvarsmusiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om försvarsmusiken och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2015/16:32 av Stig Henriksson m.fl. (V).

Motionen

I motion 2015/16:32 av Stig Henriksson m.fl. (V) beskriver motionärerna att försvarsmusiken i dag omfattar tre professionella musikkårer med uppdrag åt både staten och Försvarsmakten. De tre musikkårer som har heltidsarbetande musiker är Arméns musikkår i Stockholm, Livgardets dragonmusikkår i Kungsängen och Marinens musikkår i Karlskrona. Motionärerna framhåller att det är en värdefull och uppskattad verksamhet med anor bakåt i tiden. Kåreerna spelar vid exempelvis statsbesök och vaktparader, men ger även konserter för allmänheten. Motionärerna lägger vikt vid att konserter för allmänheten möjliggörs för hela landet. Försvarsmusiken har varit föremål för utredning om nedläggning i flera år och i många omgångar. Försvarsminister Peter Hultqvist har dock klargjort att det inte kommer att ske under hans period som statsråd. Motionärerna anser att detta andrum bör användas till att klargöra försvarsmusikens uppgift genom att göra ett tillägg i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten. I 3 b § 7 lyder texten: ”Försvarsmakten ska särskilt medverka i statsceremonier.” Motionärerna föreslår att följande bör läggas till för att klargöra försvarsmusikens uppgift: ”samt ansvara nationellt och internationellt för förbandsspelningar och konserter för det civila samhället med syfte att förvalta och utveckla kulturarvet militärmusik.”

Bakgrund

Regeringen styr Försvarsmaktens verksamhet bl.a. genom myndighetens instruktion, regleringsbrev och enskilda regeringsbeslut. Försvarsmakten ska

enligt sin instruktion – 3 b § förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten – medverka i statsceremonier. I bilaga 1 till förordningen med instruktion för Försvarsmakten framgår det att försvarsmusiken är en enhet under Livgardet.

I svar på en skriftlig fråga den 22 december 2014 (dnr Fö2014/2059/MFI) tydliggjorde försvarsminister Peter Hultqvist att det bl.a. innebär att försvarets musikkårer ska spela vid högvaktsavlösningen och annan statsceremoniell verksamhet. Ett annat exempel som försvarsministern lyfte fram var musikkårens deltagande vid riksmötets öppnande. I svaret på den skriftliga frågan framhåller försvarsministern att regeringens inställning är att verksamhetens inriktning och omfattning, med bl.a. tre musikkårer, i allt väsentligt ska fortsätta som i dag. Denna inriktning ligger även i Försvarsmaktens regleringsbrev för budgetåren 2015, 2016 och 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att de tre musikkårer som har heltidsarbetande musiker, dvs. Arméns musikkår i Stockholm, Livgardets dragonmusikkår i Kungsängen och Marinens musikkår i Karlskrona bedriver en verksamhet som är både uppskattad och viktig. Deras verksamhet har anor bakåt i tiden och de spelar vid exempelvis statsbesök och vaktparader, men ger även konserter för allmänheten. Utskottet menar också att det är viktigt att konserter för allmänheten möjliggörs över hela landet och att samtliga musikkårer får fortsätta verka. Utskottet anser att det är bra att försvarsmusiken fått ett andrum genom att försvarsministern tydliggjort att verksamheten med tre musikkårer även i fortsättningen bör ha samma inriktning och omfattning som i dag. Dessutom anser utskottet att regeringen bör klargöra för Försvarsmakten att försvarsmusikens uppgift, utöver att medverka i statsceremonier, även är att medverka nationellt och internationellt i förbandsspelningar och konserter för det civila samhället. Utskottet anser att riksdagen bör ställa sig bakom det som utskottet anför om försvarsmusiken och tillkännager detta för regeringen.

Utskottet tillstyrker därför motion 2015/16:32.

Prio

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om Prio.
Jämför reservation 23 (SD).

Motionen

I motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anför motionärerna att rapportering och statistik möjliggör styrning och bra ledningsbeslut, men att rapporteringen inte får vara för tidskrävande. Eftersom Prio-systemet har kritiserats för att vara tungrott och långsamt anser motionärerna att en oberoende översyn av systemet skulle kunna peka på vad som måste förbättras. Om det är riktigt att lämna Prio för ett egenskapat system bör det göras snarast. Motionärerna föreslår därför att regeringen tillsätter en utredning för att utreda ett egenutvecklat system i stället för SAP-baserade Prio (yrkande 43).

Bakgrund

När det gäller generella frågor om it-system inom den svenska statsförvaltningen har detta behandlats i Riksrevisionens rapport It inom statsförvaltningen (RiR 2011:4). I rapporten framkom att it i statliga myndigheter och bolag varje år kostade skattebetalarna uppskattningsvis 20–25 miljarder kronor. Det bedömdes därmed vara den tredje största kostnadsposten i myndigheternas förvaltningsanslag, näst efter löner och lokalkostnader. Riksrevisionens iakttagelser i rapporten pekade bl.a. på att flera myndigheter har en decentraliserad och fragmenterad it-verksamhet/it-organisation. Organisationsstrukturen och stora mängder egenutvecklade system innebär enligt rapporten svårigheter i fråga om styrning, uppföljning och övergripande integration av it-verksamheten. När regeringen behandlade rapporten (skr. 2010/11:138) konstaterades, med anledning av it-projektens budgetpåverkan, att huvudregeln i den svenska förvaltningsmodellen är att varje myndighet ansvarar gentemot regeringen för helheten i sitt uppdrag. Regeringen framhöll därför att det inte är regeringens uppgift att styra hur varje myndighet internt fördelar sina medel för skilda verksamheter. Med denna utgångspunkt konstaterade regeringen ändå att it-projekt tar en stor andel av myndigheternas medel i anspråk, och att det därför finns ett övergripande behov av att dessa projekt genomförs på ett effektivt sätt. Med utgångspunkt i E-delegationens förslag (Effektivare stödprocesser, SOU 2009:86) menade regeringen att myndigheterna behöver beskriva eventuella risker. E-delegationen hade föreslagit att det slutgiltiga valet mellan intern och extern leverans av it-tjänster bör vara baserat på flera parametrar av vilka total kostnad, kvalitet och flexibilitet angavs som viktiga. Regeringen underströk dessutom att det normalt inte ligger i myndigheternas kärnuppgifter att själva ta fram it-tjänster.

När det gäller Prio-systemet har Statskontoret på regeringens uppdrag sedan 2005 granskat Försvarsmaktens införande av det integrerade ekonomi- och resursledningssystemet. En slutrapport lämnades till regeringen i juni 2010 (2010:14). Därefter har Statskontoret även behandlat frågor som kopplats till användningen av Prio-systemet i andra rapporter. I Reformeringen av försvarslogistiken (2015:11) konstaterar Statskontoret att Försvarsmakten och Försvarets materielverk (FMV) tillsammans har många it-system och höga kostnader för drift och underhåll av dessa och att frågan om vilket eller vilka it-system Försvarsmakten och FMV ska använda gemensamt har diskuterats i flera år. I samband med att Prio 3 och 4 infördes bedömde Försvarsmakten att det skulle kosta flera hundra miljoner kronor att pausa införandet under 12 månader samt att kostnaden för att lägga ned Prio och ersätta det med ett nytt system är väsentligt högre än att ha kvar systemet och vidareutveckla det. Även i delrapporterna om försvarslogistik belyser Statskontoret Prio-frågor (2013:14 och 2014:15).

Även Ekonomistyrningsverket (ESV) har genomfört granskningar som behandlat frågor med beröringspunkter till Prio. I rapporten Fungerande styrning av försvarets materiel- och logistikförsörjning (2014:39) noteras att FMV överväger nya systemlösningar för att hantera den nya lednings- och beställningsmodellen. ESV bedömer med anledning av detta att det vore olyckligt om FMV bygger upp egna systemlösningar som vid en enmyndighetslösning skulle kunna tas om hand av Prio. Även i rapporten Finansiell styrning av försvaret (2013:57) belyser ESV vissa frågor som berör Prio. I den tidigare rapporten Utveckling av Försvarsmaktens interna styrning och kontroll (2010:28) bedömde ESV att det omfattande arbetet med att införa det integrerade ekonomi- och resursledningssystemet Prio skulle ha stor betydelse för den interna styrningen och kontrollen. ESV bedömde att förutsättningarna för att hålla samman planering och uppföljning skulle förbättras med Prio helt på plats. Samtidigt pekade ESV på utmaningen att Prio-systemet är uppsatt efter den organisation och de processer som fastlades av Försvarsmakten 2007 och att förändra denna grundkonstruktion skulle ta tid och även vara kostsam.

Utskottets ställningstagande

Utskottet menar att införandet av ett ekonomi- och resursledningssystem är av stor betydelse för Försvarsmaktens interna styrning och kontroll. Utskottet konstaterar att det finns ett omfattande underlag som följt införandet av systemet Prio. Utskottet förutsätter att regeringen använder dessa erfarenheter i den fortsatta uppföljningen av det pågående införandet av systemet Prio för att på så sätt säkerställa att de stora investeringar som gjorts tas till vara på bästa sätt. Utskottet avstyrker därför motion 2016/17:2899 (yrkande 43).

Reservationer

1. Försvarsmaktsorganisationen, punkt 1 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:1423 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 1,

2016/17:2082 av Edward Riedl (M) och

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 5–8, 10, 49 och 56 samt avslår motionerna

2016/17:797 av Jenny Petersson m.fl. (M) yrkande 2,

2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 och

2016/17:2171 av Johan Büser (S).

Ställningstagande

Vi anser att 5 § statsflygsförordningen bör ändras så att statsflyget lokaliseras till Arlanda i stället för till Bromma, och när det gäller Försvarsmaktens grundorganisation menar vi att Sverige geografiskt bör delas in i åtta militärområden, att Marinbas Öst, Marinbas Väst samt marindetachment i Härnösand och Fårösunds marindetachment bör sättas upp inom fem år, att arméförbanden ska organiseras i och ledas av tre fördelningar, en i nord, en i syd och en däremellan, att sju mekaniserade brigader, en stadsskyttebrigad i Stockholm och tre amfibiebrigader successivt bör sättas upp och att ledningscentraler och andra mål som är högvärdiga för fienden ska finnas i bergrum eller skyddas på annat sätt. Dessutom anser vi att infrastruktur inte får förstöras ytterligare vid de regementen och övningsområden som särskilt pekas ut i yrkande 49 i motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD). Vi anser också att F 16 bör sättas upp 2021 med två nya Gripendivisioner för att stärka luftförsvaret av huvudstaden.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

2. Försvarsmaktsorganisationen, punkt 1 (L)

av Maria Weimer (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 och
avslår motionerna
2016/17:797 av Jenny Petersson m.fl. (M) yrkande 2,
2016/17:1423 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 1,
2016/17:2082 av Edward Riedl (M),
2016/17:2171 av Johan Büser (S) och
2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 5–8, 10, 49 och 56.

Ställningstagande

Jag anser att det finns behov av ett tydligt rationaliseringskrav på Högkvarteret och vill hänvisa till bedömningen i liberalernas budgetförslag om att kostnaderna för Högkvarteret bör minska med 50 miljoner kronor under 2018 och ytterligare 75 miljoner kronor årligen de två efterföljande åren.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

3. Övningsverksamhet, punkt 2 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 32 och 80 samt
2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 58 och
avslår motionerna
2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 9, 11, 12 och 16
samt
2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 10, 11 och 16.

Ställningstagande

Vi anser att lätta infanteribataljoner som består av delar av personalreserven ska rustas och repetitionsutbildas för uppgifter tillsammans med hemvärnet och att det från 2017 bör genomföras tre veckors krigsförbandsövningar (KFÖ) varje år med en brigad samt att värnpliktiga och tidvis tjänstgörande soldater och sjömän (GSS/T) ska kallas in. Vi anser dessutom att alla brigaderna ska genomgå krigsförbandsövningar (KFÖ) minst vart åttonde år.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

4. Övningsverksamhet, punkt 2 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 9, 11, 12 och 16 samt

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 10, 11 och 16 samt avslår motionerna

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 32 och 80 samt

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 58.

Ställningstagande

Jag vill understryka vikten av att Försvarsmakten har möjlighet till kvalificerade övningar och att beredskapskontroller och beredskapsövningar genomförs. Jag anser dessutom att ett modulbaserat system där förbanden sätts ihop efter behov – med allt vad det innebär med samträningsbehov, bristande personkännedom och risker för att olika funktioner inte är anpassade till varandra – bör överges. Istället anser jag att förbanden bör organiseras så att de blir omedelbart användbara, där alla nödvändiga system ingår i förbandet från början och att de också bör öva tillsammans regelmässigt. Jag anser även att det är viktigt att samövningar genomförs i större utsträckning än i dag olika myndigheter emellan. Bakgrunden är att jag bedömer att det finns ett behov av praktiska övningar där olika myndigheter på ett handfast sätt får tillfälle att lära sig om Försvarsmaktens olika förmågor.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

5. Utländsk verksamhet på svenska övnings- och skjutfält, punkt 3 (M)

av Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Lotta Olsson (M) och Dag Klackenbergs (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 19 och avslår motionerna

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 8 och

2015/16:622 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S).

Ställningstagande

Vi menar att Östersjöregionen de senaste åren har blivit ett område där de säkerhetspolitiska spänningarna har ökat. Inte minst är Östersjön ett viktigt transitområde för Nato om förstärkningar behöver föras in i ett läge där Baltikum hotas. Av den anledningen har Ryssland en betydande missilkapacitet i Kaliningradenklaven, och vi menar att missilerna även innebär ett hot mot Sverige. Vi anser därför att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen om att samöva Patriotsystemet med USA på svenskt territorium och tillkännage detta för regeringen.

6. Utländsk verksamhet på svenska övnings- och skjutfält, punkt 3 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V) yrkande 8 och avslår motionerna

2015/16:622 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) och

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 19.

Ställningstagande

Sverige har undertecknat ett värdlandsavtal med Nato som innebär ytterligare steg mot ett fullt medlemskap i Nato. Jag är starkt kritisk till avtalet som undertecknades i september 2014 och anser att fler gemensamma övningar på svensk mark och en anpassning till Natostandard driver Sverige in i ett ökat beroende av Nato. Jag anser att detta allvarligt skadar vår alliansfrihet och menar att de Natoleda övningar som äger rum på svensk mark samt i svenskt luftrum och territorialvatten ska upphöra och att Nato inte ska tillåtas att öva inom Sveriges gränser.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

7. Övningsverksamhet på Gotland, punkt 4 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1471 av Erik Ottoson (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2015/16:599 av Hanna Westerén (S),

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 17,

2016/17:1471 av Erik Ottoson (M) yrkande 1 och

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 14, 17 och 20.

Ställningstagande

Vi bedömer att ett starkt Gotland är av oerhörd vikt för stabiliteten i Östersjöregionen. Ett inte otänkbart scenario är att främmande makt skulle vilja annektera hela eller delar av Baltikum. Vi anser därför att Sverige bör se över behovet av ytterligare förstärkning av de svenska militära styrkorna på Gotland.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

8. Övningsverksamhet på Gotland, punkt 4 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 17 och

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 14, 17 och 20 samt avslår motionerna

2015/16:599 av Hanna Westerén (S) och

2016/17:1471 av Erik Ottoson (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag anser att möjligheten att utplacera tung kustrobot och att utplacera ett kvalificerat artillerisystem på Gotland bör ses över. Dessutom anser jag även att möjligheten att avsevärt förstärka stridsgruppen på Gotland bör ses över. Gotland är viktigt ur en försvarsstrategisk synvinkel, och i ett nästa steg efter försvarsöverenskommelsens utgång vill jag därför att en organisation och en militär närvaro på Gotland skapas som kan möta begränsade angrepp i två riktningar och på Gotland samtidigt.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

9. Försvarsmaktens samverkan med polis och näringsliv, punkt 5 (M, SD)

av Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Mikael Jansson (SD), Lotta Olsson (M), Roger Richtoff (SD) och Dag Klackenbergs (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 14 och

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att det är nödvändigt att tänka nytt kring hur ”det nya totalförsvaret” ska organiseras. Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har bl.a. påpekat behovet av att samverka med näringslivet utvecklas och omsätts i avtal för viktiga leveranser till Försvarsmakten eller andra delar av totalförsvaret och vikten av att analysera behovet av förhandslagring av vissa varor. Vi anser därför att samarbetet mellan Försvarsmakten och näringslivet bör fördjupas. Vi bedömer dessutom att det är nödvändigt att se över hur samarbetet mellan Försvarsmakten och polisen kan utvecklas. Försvarsmakten, och särskilt hemvärnet, har resurser och kompetenser som skulle kunna användas av polisen i händelse av kris. Exempelvis skulle hemvärnet kunna hjälpa polisen med saker som trafikreglering, bevakning och avspärning av objekt, och de bedömer att detta skulle vara en värdefull hjälp för polisen vid kriser och extraordinära händelser.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

10. Översyn av civil-militär samverkan och av stödet till samhället, punkt 6 (S, MP)

av Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Alexandra Völker (S), Kent Härstedt (S), Anders Schröder (MP), Paula Holmqvist (S) och Mattias Ottosson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 21 och

2016/17:2092 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkandena 2, 4 och 5.

Ställningstagande

När riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 framhöll utskottet det som positivt att en av Försvarsmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen är att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. När riksdagen beslutade om budgeten för 2017 hade utskottet anfört att den här uppgiften fortfarande är viktig för Försvarsmakten men underströk att den aldrig får bli dimensionerande för myndigheten med undantag för stödet till polisen med helikoptertransporter. Vi anser inte att det finns skäl att se över Försvarsmaktens förutsättningar att verka med den inriktningen som grund. När det gäller organisationen av den civil-militära samverkan i dag tycker vi det är bra att åtgärder har vidtagits som enligt regeringens bedömning har lett

till att Försvarsmakten i högre grad ingår i krisberedskapens strukturer. Då utvecklingen av regionala staber bedöms ha förbättrat förutsättningarna för samverkan mellan Försvarsmakten och de regionala aktörerna ser vi inga skäl att nu vidta ytterligare åtgärder. Det betyder att vi i nuläget inte ser skäl att tillstyrka motionerna 2016/17:2092 (yrkande 2) och 2015/16:2172 (yrkande 21) och 2016/17:2092 (yrkande 4).

Avslutningsvis kan vi konstatera att regeringen lämnat uppdrag till myndigheterna om att krigsplacera all personal som krävs under höjd beredskap. Vi lägger stor vikt vid att uppdraget ger resultat och utgår från att regeringen redovisar hur arbetet utvecklas. Eftersom vi i nuläget inte ser behov av ytterligare åtgärder finner vi inte skäl att tillstyrka yrkande 5 i motion 2016/17:2092.

11. Utbildning och översyner av stridskraftsutvecklingen, punkt 8 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 33–36, 42, 45 och 47 samt

avslår motion 2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 21, 22, 24, 26–29 och 31.

Ställningstagande

Vi menar att en tredygnskurs i grundläggande överlevnad ska hållas för alla i uniform vid mönstringen, att värnpliktsutbildning inom grundläggande militär utbildning av ca 8 400 värnpliktsuttagna soldater bör genomföras årligen och att en fortsatt värnpliktsutbildning i ytterligare sju månader av ca 7 200 soldater bör genomföras årligen i syfte att krigsplacera dessa. Dessutom anser vi att de gruppbefäl, soldater och sjömän som i dag har tidvis tjänstgöring bör överföras till värnpliktig placering och att de gruppbefäl, soldater och sjömän som i dag har kontinuerlig tjänstgöring bör erbjudas tillsvidareanställningar.

Vidare anser vidare att lätta infanteribataljoner som består av delar av personalreserven ska rustas och repetitionsutbildas för uppgifter tillsammans med hemvärdet och att officersutbildningen ska börja med ett femårigt schema. Avslutningsvis vill vi understryka vikten av att återuppta utbildningen av fallskärms- och lapplandsjägare.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

12. Utbildning och översyner av stridskraftsutvecklingen, punkt 8 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 21, 22, 24, 26–29 och 31 samt

avslår motion

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 33–36, 42, 45 och 47.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör se över möjligheten att organisera en stridsgrupp av brigadstorlek för skyddet av Stockholmsområdet. När det gäller sjöstridskrafterna anser jag att regeringen bör se över möjligheten att utveckla fartygsförbandens förmåga att snabbt ombasera från en kuststräcka till en annan och att säkerställa möjligheten till skydd av importsjöfart och mottagande av utländsk hjälp i anslutning till västkusten samtidigt som sjöstrid på ostkusten bedrivs.

När det gäller flygstridskrafternas utveckling menar jag att regeringen bör se över möjligheten att utöka antalet baser där luftstridskrafterna kan omlokalisera stridsflyget och möjligheten att skyndsamt inrätta ett kvalificerat markskydd samt möjligheten att förstärka luftstridskrafternas basorganisation. Vidare anser jag att luftvärnet ska ha kapaciteten att täcka minst två större geografiska områden samt Gotland och att radarspanings- och stridsledningsförmågan bör ses över.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

13. Hemvärnet, punkt 9 (M)

av Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Lotta Olsson (M) och Dag Klackenborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 17 och
2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 24 och 25 samt
avslår motion
2016/17:3246 av Anders Hansson (M).

Ställningstagande

Vi anser att det finns flera områden där hemvärnet kan bidra till en höjd operativ förmåga för försvaret, inte minst mot bakgrund av de nya hoten mot samhället. Hemvärnet bör därför fortsätta utvecklas för att kunna utföra mer kvalificerade uppgifter och bör få tillgång till mer modern materiel. Vi anser dessutom att det finns skäl att utreda möjligheten att göra hemvärnet till en egen försvarsgren.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

14. Hemvärnet, punkt 9 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3246 av Anders Hansson (M) och
avslår motionerna
2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 17 och
2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkandena 24 och 25.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen omgående bör se över möjligheten att säkerställa hemvärnets förmåga att strida i mörker. Detta eftersom det är en stor brist att flertalet hemvärnsförband saknar förmåga att strida fullt ut i mörker. I förlängningen betyder detta att nästan halva av den nuvarande försvarsorganisationen saknar mörkerkapacitet.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

15. Internationellt genusperspektiv, punkt 10 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 25 och

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 22 och
avslår motion

2016/17:159 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 16 och 18.

Ställningstagande

Vi anser att gendercentrum ska avvecklas eftersom alla soldater ändå ska få utbildning i de lokala sedvänjor och könsroller som finns i det land där de ska tjänstgöra. Vi bedömer inte att den kompetens som finns i Nordic Centre for Military Operations (NCGM) behövs för ett fullgörande av tjänsten och menar därför att NCGM bör läggas ned.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

16. Internationellt genusperspektiv, punkt 10 (V)

av Stig Henriksson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:159 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 16 och 18 samt avslår motionerna
2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 25 och
2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 22.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör sätta upp mål och delmål för att inom sex år nå målet att 40 procent av deltagarna vid fredsbevarande insatser ska vara kvinnor.

Anställda inom internationella insatser har vid upprepade tillfällen missbrukat sin maktposition genom att utnyttja kvinnor och flickor sexuellt. Förutom de direkta konsekvenserna för kvinnan eller flickan motverkas det faktiska syftet med den internationella närvaron. Genom att bidra till den organiserade brottsligheten, som ofta kontrollerar prostitution och människohandel, upprätthåller man instabiliteten och våldet i landet. Vi anser därför att meddelarfriheten måste gälla även för de anställda inom Försvarsmakten som påtalar missförhållanden när det gäller sexuellt våld, oavsett om man arbetar i Sverige eller internationellt. Regeringen bör i kontakt med berörda myndigheter säkerställa att det finns tillgänglig information och nödvändiga rutiner för att möjliggöra uppgiftslämnande när det gäller sexuellt våld, sexuella trakasserier eller liknande missförhållanden för anställda inom Försvarsmakten oavsett arbetsplats.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

17. Övnings- och skjutfält, punkt 11 (S, MP)

av Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Alexandra Völker (S), Kent Härstedt (S), Anders Schröder (MP), Paula Holmqvist (S) och Mattias Ottosson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2015/16:2171 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi bedömer att det finns en stor enighet när det gäller betydelsen av att Försvarsmakten får goda förutsättningar att öva, och vi delar motionärernas bedömning att tillgången till skjutfält och övningsområden för att säkra försvarets möjligheter att skala upp verksamheten vid ett försämrat säkerhetsläge är viktig.

Vi delar motionärernas syn att Försvarsmakten rimligen bör kunna öva på de fält som är avsedda för ändamålet och att det är särskilt viktigt på geografiskt utsatta platser som exempelvis Gotland. Vi kan dock konstatera att Försvarsmakten ännu inte färdigställt en ansökan som avser miljötillstånd för verksamhet på Tofta skjutfält i sin helhet och att något beslut om nyttjandet av Tofta inte ligger på regeringens bord. Samtidigt ser vi positivt på att regeringen har minskat antalet överklagandeärenden om tillstånd för verksamhet på övnings- och skjutfält till sju stycken och att regeringen har gjort ansträngningar för att förenkla och förkorta prövningen. Vi ser det som ett steg i rätt riktning.

När det gäller möjligheter att utöka försvarsverksamheten och att säkerställa tillgång till skjutfält och övningsområden vid ett försämrat säkerhetsläge kan vi konstatera att det redan i dag finns en möjlighet till undantag från avvikelser från miljöbalken. Vi utgår från att bemyndigandet kan utnyttjas för att möjliggöra genomförandet av beslut om att höja krigsdugligheten i enlighet med vad som följer även av 2015 års försvarspolitiska inriktningsbeslut och att det kommer att användas av regeringen i den utsträckning det på grund av rådande särskilda förhållanden bedöms nödvändigt för att stärka försvarsberedskapen. Vi bedömer att bemyndigandet har som syfte att bidra till att långsiktigt höja krigsdugligheten och att stärka försvarsberedskapen under de omständigheter som angetts. Mot denna bakgrund ser inte vi inte något behov av att vidta ytterligare åtgärder och finner inte skäl att tillstyrka motion 2015/16:2171 (yrkande 5).

18. Vindkraft, punkt 12 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 57 och
avslår motion
2016/17:2495 av Mikael Oscarsson (KD).

Ställningstagande

Vi anser att vindkraft inte ska tillåtas inom en radie av fyra mil runt de gamla Bas 90-flygplatserna eftersom de kan vara aktuella att återaktivera i det nya säkerhetsläget.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

19. Frivilligorganisationer, punkt 13 (M)

av Hans Wallmark (M), Lena Asplund (M), Lotta Olsson (M) och Dag Klackenborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 26 och
avslår motionerna
2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4,
2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 och
2016/17:3207 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att frivilligorganisationerna bedriver en bra verksamhet på flera sätt. Ungdomsverksamheten bidrar t.ex. till att öka intresset för försvaret hos grupper som annars är svåra att nå. Utbildningsverksamheten och bemanningen av befattningar inom hemvärnet är också en viktig del i deras arbete. Vi ser det som önskvärt att frivilligorganisationerna även i ökad utsträckning kan fånga upp tidigare försvarsanställda för att utnyttja deras kompetens som instruktörer. När det gäller de frivilliga försvarsorganisationerna och krisberedskapen bedömer vi att det finns en stor utvecklingspotential. Det handlar om att organisationerna kan bidra till att skapa en medvetenhet om risker i samhället och vilka förutsättningar som finns att hantera dem. Vi vill framhålla de frivilliga resursgrupperna som ett bra exempel på samarbete med kommunerna för att kartlägga kompetenser som kan vara viktiga att förstärka samhällets resurser med vid en kris. Frivilligorganisationerna är även en viktig del i det civila försvaret där planeringen nu återupptas.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

20. Frivilligorganisationer, punkt 13 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4,

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 och

2016/17:3207 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6 och
avslår motion

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 26.

Ställningstagande

Jag anser att frivilligorganisationerna är en vital del i försvarsarbetet. För att underlätta frivilligorganisationernas arbete anser jag att det är viktigt att de får de förutsättningar som krävs för att arbetet ska kunna utvecklas ytterligare. Organisationerna bidrar både till att stärka det breda säkerhetsarbetet och till att förankra Försvarsmaktens arbete hos civilbefolkningen. Genom att stärka frivilligorganisationerna i fredstid kommer också organisationernas förmåga att möta allvarliga händelser och kriser att öka.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

21. Förvaring av vapen, punkt 14 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2617 av Mikael Jansson och Jeff Ahl (båda SD) yrkandena 1 och 2,
bifaller delvis motion

2016/17:2569 av Jeff Ahl (SD) yrkande 1 och

avslår motion

2016/17:2569 av Jeff Ahl (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Vi anser att hemvärnsmän ska ha sin utrustning hemma och då även vapen med krigsammunition. Vi anser dessutom att hemvärnsmän utan eget vapenskåp ska få låna ett av myndigheten. Exempelvis har de krigsplacerade i Schweiz sina vapen och sin utrustning hemma för att påskynda och förenkla mobiliseringen. Ett liknande system bör enligt vår bedömning införas i Sverige.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

22. Försvarsmaktens uniformsreglemente, punkt 15 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2568 av Jeff Ahl m.fl. (SD).

Ställningstagande

Uniformen har som fördel att den är neutral och att den stärker känslan av gemenskap mellan dem som bär den. Försvarsmakten ska vara politiskt och religiöst neutral. Försvarsmakten ska skydda riket, dess befolkning och demokratin. Försvarsmakten ska inte företräda särintressen eller olika grupperingar i samhället. Vi anser att avvikelser från uniformsreglementet försvårar tjänsteutövning och att onödiga avvikelser även försvårar verksamheten logistiskt. Uniformsdetaljer ska t.ex. vara tillverkade i flamsäkert material. Att införskaffa avvikande uniformsdetaljer för många olika minoriteter skulle innebära onödiga logistiska och ekonomiska belastningar. Vi anser därför att lagstiftningen bör förändras så att synliga religiösa eller politiska symboler på uniformen förbjuds i Försvarsmakten.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

23. Prio, punkt 17 (SD)

av Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 43.

Ställningstagande

Rapportering och statistik möjliggör styrning och bra ledningsbeslut, men rapporteringen får inte vara för tidskrävande enligt vår mening. Eftersom Prio-systemet har kritiserats för att vara tungrott och långsamt anser vi att en oberoende översyn av systemet skulle kunna peka på vad som måste förbättras. Om det är riktigt att lämna Prio för ett egenskapat system så bör det göras snarast. Vi föreslår därför att en utredning bör tillsättas för att utreda ett eget system i stället för SAP-baserade Prio.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:140 av Stig Henriksson m.fl. (V):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de Natoleda övningar som äger rum på svensk mark samt i svenskt luftrum och territorialvatten ska upphöra och att Nato inte ska tillåtas att öva inom Sveriges gränser.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:32 av Stig Henriksson m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra ett tillägg till 3 b § 7 förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:599 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Gotlands lämplighet för samordnade preventiva respektive skademinimerande insatser till sjöss och i luften och överväger ytterligare säkerhetsgagnande verksamhet på Gotland och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:622 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur man kan nyttja Älvdalens skjut- och övningsfält för fler frivilliga organisationer och säkerställa i det kommande världlandsavtalet för att kunna verka i övningar med Sverige och andra länder där vi har avtal, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2171 av Allan Widman m.fl. (FP, M, C, KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av Försvarsmaktens tillgång till skjutfält och övningsområden för att säkra försvarets möjligheter att skala upp verksamheten vid ett försämrat säkerhetsläge och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2172 av Hans Wallmark m.fl. (M):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta utveckla hemvärnet mot att kunna utföra mer kvalificerade uppgifter och få tillgång till mer modern materiel och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omorganisera de regionala staberna och ge dem ett utökat mandat för att stärka den civil-militära samverkan, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2617 av Mikael Jansson och Jeff Ahl (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hemvärnsmän ska ha sin utrustning hemma inklusive vapen med krigsammunition och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hemvärnsmän utan eget vapenskåp ska få låna ett av myndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2824 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivilligorganisationerna och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Försvarsmaktens möjlighet till kvalificerade övningar och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beredskapskontroller och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beredskapsövningar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbandsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om militär närvaro på Gotland och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gendercentrum ska avvecklas (avsnitt 5.1) och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lätta infanteribataljoner bestående av delar av personalreserven ska rustas och repetitionsutbildas för uppgifter tillsammans med hemvärnet (avsnitt 5.5) och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det från 2017 bör genomföras tre veckors krigsförbandsövningar (KFÖ) varje

år med en brigad, varvid värnpliktiga och GSS/T kallas in (avsnitt 15) och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:159 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör sätta upp mål och delmål för att inom sex år nå målet att 40 procent av deltagarna vid fredsbevarande insatser ska vara kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kontakt med berörda myndigheter bör säkerställa att det finns tillgänglig information och nödvändiga rutiner för att möjliggöra uppgiftslämnande gällande sexuellt våld, sexuella trakasserier eller liknande missförhållanden för anställda inom Försvarsmakten oavsett arbetsplats och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:797 av Jenny Petersson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom betydelsen av Lv 6, Sveriges enda luftvärnsregemente, och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1084 av Jan Björklund m.fl. (L):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett tydligt rationaliseringskrav på Högkvarteret och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1423 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 5 § i statsflygsförordningen bör ändras från lokalisering Bromma till Arlanda och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1471 av Erik Ottoson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Gotland måste försvaras i syfte att värna svenskt territorium samt för att bistå Nato i försvaret av Baltikum och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av ytterligare förstärkning av de svenska militära styrkorna på Gotland och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2082 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillåta byggandet av en inomhusanläggning för skyddscentrum i Umeå och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2092 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av länsstyrelsernas och de regionala stabernas funktioner och verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de rättsliga förutsättningarna för Försvarsmaktens stöd till samhället och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en samlad översyn av samordningen av civila och militära krigsplaceringar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2171 av Johan Büser (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att ersätta namnet Försvarsmedicincentrum (FömedC) i Göteborg med ett mer ändamålsenligt namn som motsvarar befintlig verksamhet i enlighet med önskemål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2495 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte decimera marinens och flygvapnets övningsförmåga genom att ge tillåtelse att bygga den stora vindkraftsparken i Hanöbukten och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivilligorganisationernas ställning enligt motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beredskapsövningar och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beredskapskontroller och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utplacera tung kustrobot på Gotland och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att samövningar i större utsträckning än i dag kan ske myndigheter emellan och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utplacera ett kvalificerat artillerisystem på Gotland och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att avsevärt förstärka stridsgruppen på Gotland och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att organisera en stridsgrupp av brigadstorlek för skyddet av Stockholmsområdet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utveckla fartygsförbandens förmåga att snabbt ombasera från en kuststräcka till en annan och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förstärka sjöstridskrafterna för att säkerställa möjligheten till skydd av importsjöfart och mottagande av utländsk hjälp i anslutning till västkusten samtidigt som sjöstrid på ostkusten bedrivs och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att luftvärnet ska ha kapaciteten att täcka minst två större geografiska områden samt Gotland och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka antalet baser där luftstridskrafterna kan omlokalisera stridsflyget och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skyndsamt inrätta ett kvalificerat markskydd av luftstridskrafterna och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förstärka luftstridskrafternas basorganisation och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över radarspanings/stridsledningsförmågan i syfte att stärka den och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2568 av Jeff Ahl m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra lagstiftningen så att synliga religiösa eller politiska symboler på uniformen förbjuds i Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2569 av Jeff Ahl (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att huvuddelen av den krigsplacerade personalen bör ha sin personliga militära utrustning hemma, inklusive eldhandvapen, och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ordningsmakten eller särskilt utbildad militär personal bör genomföra regelbundna säkerhetskontroller av förvaringen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt utsedd militär personal bör genomföra slumpvisa inventeringar av de krigsplacerades personliga utrustning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2871 av Björn Söder m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten och ordningsmakten ska ges i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarsmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd till ordningsmakten vid ett storskaligt terrorangrepp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige geografiskt bör delas in i åtta militärområden (avsnitt 3.2) och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Marinbas Öst, Marinbas Väst samt marindetachment i Härnösand och Fårösunds marindetachment bör sättas upp inom fem år (avsnitt 3.2 och 18.6–9 samt bil. 8b) och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de svenska arméförbanden ska organiseras i och ledas av tre fördelningar, en i nord, en i syd och en däremellan (avsnitt 3.3) och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sju mekaniserade brigader, en stadsskyttebrigad i Stockholm och tre amfibiebrigader successivt bör sättas upp (avsnitt 3.2, 17 och 18 samt bil. 7 och 8b) och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ledningscentraler och andra mål som är högvärdiga för fienden ska finnas i bergtrum eller skyddas på annat sätt (avsnitt 4.3 och 6) och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gendecentrum ska avvecklas (avsnitt 9.1) och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en tredygnskurs i grundläggande överlevnad ska hållas för alla i uniform vid mönstringen (avsnitt 12.1) och tillkännager detta för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värnpliktsutbildning inom grundläggande militär utbildning (GMU) av ca 8 400 värnpliktsuttagna soldater årligen (avsnitt 12.1) och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värnpliktsutbildning i ytterligare sju månader, fortsättningsutbildning (FSU), av ca 7 200 soldater årligen för krigsplacering (avsnitt 12.1) och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att befintliga GSS/T bör överföras till värnpliktig placering och att GSS/K bör erbjudas tillsvidareanställning (avsnitt 12.1–4) och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lätta infanteribataljoner bestående av delar av personalreserven ska rustas och repetitionsutbildas för uppgifter tillsammans med hemvärnet (avsnitt 12.5 och 17.8) och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas för att utreda ett eget system i stället för SAP-baserade Prio, för kostnader och vinster vid ett byte och möjliga vinster i funktion (avsnitt 12.8) och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att officersutbildningen ska börja med ett femårigt schema (avsnitt 12.9) och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbildningen av fallskärms- och lapplandsjägare ska återupptas (avsnitt 14.2) och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att infrastruktur inte får förstöras ytterligare vid de listade regementena och övningsområdena (avsnitt 17.3 och bil. 7) och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att F 16 bör sättas upp 2021 med två nya Gripendivisioner för att stärka luftförsvaret av huvudstaden (avsnitt 19.4) och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vindkraft inte ska tillåtas inom en radie av fyra mil runt de gamla Bas 90-flygplatserna eftersom de kan vara aktuella att återaktivera i det nya säkerhetsläget (avsnitt 19.6) och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla brigaderna ska genomgå krigsförbandsövningar (KFÖ) minst vart åttonde år (avsnitt 21) och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fördjupa samarbetet mellan Försvarmakten och näringslivet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samöva Patriotsystemet med USA på svenskt territorium och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta utveckla hemvärnet mot att kunna utföra mer kvalificerade uppgifter och få tillgång till mer modern materiel och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att göra hemvärnet till en egen försvarsgren och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvarets frivilligorganisationer bör användas bättre och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3205 av Hans Wallmark m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur samarbetet mellan Försvarmakten och polisen kan utvecklas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3207 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivilligorganisationernas förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3246 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående se över möjligheten att säkerställa hemvärnets/nationella skyddsstyrkornas förmåga att strida i mörker och tillkännager detta för regeringen.